
Univerzita Palackého
v Olomouci

CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra komunikačních studií

Kamila Vlachová

Chudoba

Bakalářský projekt

Vedoucí práce: PhDr. Jiří Pospíšil, Ph.D.

Olomouc 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tento bakalářský projekt vypracovala samostatně a použila jsem pouze uvedenou literaturu a další zdroje.

V Olomouci, dne den 13. 4. 2023

Kamila Vlachová, v.r.

Poděkování

Děkuji panu proděkanovi PhDr. Jiřímu Pospíšilovi, Ph.D., panu PhDr. Pavlovi Matelovi a paní magistře Veronice Müllerové za odborné vedení práce, věcné připomínky, dobré rady a vstřícnost při konzultacích a vypracování bakalářské práce. Zároveň bych také ráda poděkovala mému partnerovi, který mi byl oporou po celou dobu studia, mým dcerám, rodině a přátelům, jež mi také nabídli podporu.

Obsah

Čestné prohlášení	2
Úvod.....	6
1. Teoretická část.....	8
1.1. Definice pojmu chudoba.....	8
1.2. Druhy chudoby	10
1.2.1. Relativní chudoba a absolutní chudoba.....	11
1.2.2. Objektivní a subjektivní chudoba	11
1.2.3. Preskriptivní a konsensuální koncept.....	12
1.2.4. Skrytá chudoba a latentní chudoba	12
1.2.5. Moderní, stará a nová chudoba.....	12
1.2.6. Energetická chudoba.....	13
1.3. Rizikové skupiny.....	13
1.3.1. Staří lidé	13
1.3.2. Ženy	14
1.3.3. Rodiče, samoživitelé	14
1.3.4. Lidé bez domova.....	15
1.3.5. Děti	15
1.3.6. Hendikepovaní lidé	16
1.4. Měření chudoby	16
1.4.1. Měření chudoby v ČR.....	16
1.5. Chudoba v České republice	17
1.6. Příčiny a důsledky chudoby.....	18
1.7. Solidarita	18
1.8. Pomoc státu v rámci sociální politiky	19
1.8.1. Životní a existenční minimum.....	19
1.8.2. Pomoc v hmotné nouzi.....	19
1.8.3. Příspěvek na živobytí.....	19
1.8.4. Doplatek na bydlení	20
1.8.5. Mimořádná okamžitá pomoc.....	20
1.8.6. Minimální mzda.....	20
1.8.7. Aktuální pomoc	20
2. Etický pohled na sociální problém chudoby	22
2.1. Rešerše zdrojů	26
2.1.1. Rešerše zdrojů Anopress	26
2.1.2. Rešerše článku Libuše Frantové	29

2.1.3. Potter's box	31
3. Foto mediální výstup.....	32
3.1. Soubor fotografií.....	33
3.2. Návrh plakátu	34
4. Závěr.....	35
5. Anotace	38
6. Abstract	39
7. Bibliografie.....	40
7.1. Seznam použité literatury	40
8. Seznam grafů	45
9. Přílohy	46
9.1. Prognóza tématu AI.....	46
9.2. Souhlas se zveřejněním díla – Čestné prohlášení	47

Úvod

Motto:

„Chudoba není nedostatek statků, ale nedostatek lásky.“

Epictetus

Bakalářský projekt je rozčleněn na dvě části. V teoretické, první části jsem si dala za cíl popsat a vysvětlit pojem chudoby a zasadit ji do kontextu 21. století. V čem se chudoba změnila, jaký je vývoj a jaké jsou odhady do budoucnosti. Motivem bylo také ukázat, že se chudoba v reálném životě často liší od představ o chudobě. Současně se na téma podíváme optikou etického konfliktu.

Ve druhé části je pozornost věnována mediálnímu obrazu. Podklady jsem čerpala z on-line zdroje ANOPRESS.

Téma chudoby jsem si vybrala záměrně, protože se v současné době věnuji prorodinné politice. Přestože se může zdát, že toto téma nemá s chudobou žádnou spojitost, opak je pravdou. Obojí má přímou nebo nepřímou souvislost s pracovním trhem a ekonomikou. A také jsou zde ohroženější skupiny lidí, které mají nerovné nebo omezené postavení.

Zároveň je zajímavý i vývoj tohoto tématu. Na chudobu už se nenahlíží jen z hlediska materiálního nedostatku, ale začíná se objevovat také nutnost zahrnout kulturní, sociální, pracovní, zdravotní a politickou souvztažnost.

Ve vyspělých zemích, jako je i Česká republika, se potýkáme především s relativní a skrytou chudobou. Odhady dokonce uvádí, že pandemie COVID-19 a ekonomický vývoj (drahé energie, vysoká míra inflace a zdražování především základních komodit, včetně potravin) zapříčiní nárůst osob ohrožených chudobou až o 20 %. (OECD, 2022)

Cílem této práce je kromě představení základních teoretických faktů také pohled na chudobu v mediálním prostředí a její zhodnocení etickým pohledem. Zároveň jsem chtěla zacílit na zranitelné osoby, především ženy, které jsou chudobou více zasaženy. Denně můžeme potkávat osoby, které jsou zasaženy chudobou, aniž bychom si toho vůbec všimli. To jsem se snažila zachytit v rámci hlavního mediálního výstupu.

Soubor fotografií má pak dokreslit téma chudoby. Především jsem chtěla poukázat na to, že chudoba nemusí být vždy zcela zjevná. Obsah pojmu chudoba je mnohdy ve společnosti redukován na veřejně manifestovanou chudobu, například otrhané a špinavé oblečení, žebrání, lidi bez domova, kteří páchají kriminalitu atd. V neposlední řadě by měla být zachycena skutečnost, že ne vždy vrhá dotyčného jedince do společenské izolace či vyloučení.

Informování o tématu chudoby může být také eticky velice problematické. Chudoba je, a i nadále bude, citlivým tématem. Nevhodné prezentace nebo dokonce nesprávné informace mohou vést k zvyšování negativních předsudků či stigmatizace určité skupiny lidí. Dále může být prezentace ovlivněna kulturním či společenským kontextem. To pak může vést k různým interpretacím a názorům (například v některých kulturách může být chudoba vnímána jako osobní selhání jednotlivce, zatímco v jiných kulturách se může vnímat jako výsledek systémových problémů a nerovností).

1. Teoretická část

1.1. Definice pojmu chudoba

Existuje mnoho definic pojmu chudoby, jelikož se toto označení měnilo, a do jisté míry stále mění, v průběhu času. Proto není možné s jistotou vybrat jen jedinou platnou definici. Zhruba od minulého století se chudoba stává významným a celosvětovým problémem a společenským diskursem.

„Neexistuje „správná“ či „vědecká“ definice chudoby, o níž by se dosáhlo obecného konsensu, stejně jako neexistuje jediný obecně přijatý způsob jejího měření.“ (Mareš, 1992, s.109)

Patrně nejstarší známou definici pojmu chudoba nalezneme již v antickém Řecku a Římě. Starověcí filozofové, jako Platón a Aristoteles, definovali chudobu jako nedostatek základních životních potřeb, jako jsou jídlo, voda a přístřeší. Později, v raně středověkých spisech, byla chudoba často spojována s přísným asketickým životním stylem a považována za cestu ke spiritualitě. Takto definovaná chudoba byla významnou součástí křesťanské teologie a byla vnímána jako prostředek k dosažení duchovnímu růstu.

Poměrně hojně citovanou definicí, nejen v odborných kruzích, je následující citace:

Chudobu lze obecně vymezit jako stav, kdy lidé nejsou schopni uspokojovat své základní životní potřeby v míře, kterou společnost v dané době uznává jako minimální či nezbytně nutnou. Je to stav, kdy lidé nejsou schopni získat vlastními silami prostředky k tomu, aby zajistili vlastní existenci. Chudoba je především důsledkem nerovného přístupu k příjmům a k bohatství. Je vymezována jako hmotná nouze (deprivace), i když je mnohdy spojena i s jinými deprivacemi (například, sociální, bytovou aj.). Není problematická jen faktem samotného nižšího životního standardu, ale je problémem širším, neboť ovlivňuje proces socializace člověka, jeho chování, postoje, zařazování a místo ve společnosti. Dnes se proto všeobecně deklaruje, že chudobu by neměli připustit ani jednotlivci, ani společnost jako celek. V přístupech k chudobě by se měly odrážet jak etické normy založené na humanismu a respektu lidských práv, tak i možné makroekonomické souvislosti. (Krebs, 2007, s.131)

Další, řekněme z novějších přístupů, je definice chudoby podle Sabiny Alkire a Jamese Fostera¹. Jde o tzv. *multidimenzionální* přístup k chudobě, ve kterém se zohledňuje více rozměrů chudoby, jako jsou například nedostatek finančních prostředků, nedostatek zdrojů a aktivit, nedostatek sociálního začlenění

---

¹ Sabina Alkire a James Foster jsou významní ekonomové, kteří se specializují na problematiku chudoby a sociálního rozvoje. Sabina Alkire je ředitelkou Oxford Poverty and Human Development Initiative (OPHI) a profesorkou výzkumu na University of Oxford. James Foster je profesorem ekonomie na George Washington University a zaměřuje se na mezinárodní ekonomii a sociální politiku. Oba tyto odborníci jsou považováni za přední světové experty v oboru multidimenzionálního měření chudoby a výzkumu sociálního rozvoje.

a nedostatek kapacit. Tento přístup se snaží zahrnout nejen materiální nedostatky, ale také rozměry jako je absence příležitostí a práv, které přispívají k vytváření a udržení chudoby. (OPHI, 2023)

Z tradičních institucionálních definic je třeba zmínit následující. Evropská unie v roce 1984 stanovila vymezení, že „*se za chudého považuje člověk, který má materiální, sociální nebo kulturní zdroje natolik omezené, že ho vylučují z minimálně akceptovaného životního standardu v členském státě, ve kterém žije.*“ (Šoltés, 2018, s. 13)

Z roku 1995 pak máme k dispozici rámcový koncept chudoby od Organizace spojených národů. Jde o stav, při kterém jedinec trpí nedostatkem potravy, pitné vody, nevyhovujícími hygienickými a zdravotními podmínkami, má omezený či žádný přístup k informacím a vzdělávání. Často žije v nepříznivém životním prostředí a v rámci jeho sociální skupiny je vyšší úmrtnost. (tamtéž)

Rada Evropy v roce 1998 ještě přidává: „*Chudoba a sociální vyloučení jsou definovány jako stav, kdy jedinec nebo skupina lidí neparticipuje plně na ekonomickém a sociálním životě společnosti nebo když jejich přístup k příjmu a ostatním zdrojům jim neumožňuje dosáhnout životního standardu, který je považován ve společnosti, v níž žijí, za přijatelný. V této situaci nemají často přístup ani k základním právům.*“ (Kotýnková, 2007, s. 7)

Nový podnět v podobě nejen nedostatku, ale také míry kvality, přináší slovenský filozof a sociolog Erik Šoltés (2018, s. 13). Toho, kdo nemá dostatek finančních prostředků na obstarání kvalitní potravy a ošacení, vzdělávacích a pracovních podmínek, jež jsou pro danou společnost obvyklé a společností přijímány, je také možno považovat za chudého.

Světová banka pak extrémní chudobu rámuje jako finanční příjem jedné osoby podle PPP (Purchasing Power Parity), který je nižší nežli 1,9 \$/den a osobu. (Divinová, iDnes, 2023)

Lidé, kteří se dostanou na hranici chudoby, mají právo požádat o pomoc. Toto právo je pak zakotveno i v právním aparátu České republiky v podobě Listiny základních práv a svobod, konkrétně v článku 30, odst. 1 a 2: „*Občané mají právo na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří a při nezpůsobilosti k práci, jakož i při ztrátě živitele. Každý, kdo je v hmotné nouzi, má právo na takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek.*“ (AION CS, *Zákony pro lidi*, 2023)

1.2. Druhy chudoby

Stejně jako v otázce definic i zde je možné na druhy chudoby pohlížet z různých úhlů pohledu a kritérií. Nezřídka se stává, že se přístupy a koncepty navzájem překrývají.

Nejčastěji se můžeme setkat s následujícím dělením:

- absolutní nebo relativní,
- přímé nebo nepřímé,
- objektivní nebo subjektivní,
- deskriptivní (stanovené experty) nebo konsensuální. (Mareš, 1999, s.109-119)

Často se můžeme také setkat s dělením z roku 1996 podle J. Friedmanna (Rethinking Poverty: Empowerment and Citizen Rights), který uvádí, že existují minimálně 4 základní diskursy chudoby:

- byrokratický,
- moralistický,
- akademický,
- diskurs samotných chudých. (Mareš, 1999, s.109)

Byrokratický diskurz je označení chudoby z hlediska určení hranice za pomoci přímých a nepřímých kritérií. Hovoří se zde o domácnostech s nízkými příjmy, o absolutní či relativní chudobě.

Moralistický diskurz vymezuje vztah chudých vůči sobě samému, vůči vlastní chudobě. *V řeči moralistů se hovoří o blahoslavených, strádajících, pracujících, úctyhodných chudých, dobrovolně chudých, nebezpečné třídě či lidových masách.* (tamtéž)

Akademický diskurz uvádí, že chudoba je chápána jako důsledek společenských mechanismů a typickými pojmy jsou pak například vykořisťování, vyloučení. (tamtéž)

Chápání **chudoby samotnými chudými** vypráví o tom, jak jsou chudí lidé bezmocní a jak by mohli chudobu překonat. (Šoltés, 2018, s. 13)

Z hlediska délky trvání rozlišujeme dva druhy chudoby. Jde o chudobu **krátkodobou** a **dlouhodobou**. U krátkodobé hovoříme o jednorázové nebo občas se opakující události, často doprovázené mimořádnými životními situacemi člověka, jako například ztráta zaměstnání, rozvod či narození dítěte. (tamtéž)

S **dlouhodobou** chudobou se pak pojí *mezigenerační reprodukce chudoby*, tedy přenesení chudoby na další generace. (Šoltés, 2018, s. 13)

Dále se můžeme setkat také s pojmy **mezigenerační** či **chronická chudoba** – jež je definována jako dlouhodobá a zasahující napříč generacemi, což následně způsobuje nejen diskriminaci a vyloučení.

Především mezigenerační chudoba je závažná, neboť právě v ní se rodí životní strategie, které se odlišují od běžných strategií v hlavním proudu společnosti. (Mareš, 2004, s. 4)

1.2.1. Relativní chudoba a absolutní chudoba

Ze sociologického hlediska chudoba představuje sociální problém. A jako sociální problém také vyvolává polaritu. Rozdíl mezi nimi je v pohledu zúčastněných osob na chudobu.

Absolutní nebo také extrémní chudoba – *Jako absolutní chudobu lze charakterizovat stav, kdy nedostatek (popř. absolutní nedostatek) prostředků neumožňuje uspokojovat základní životní potřeby (střecha nad hlavou, oděv, jídlo) do té míry, že je ohrožena sama existence člověka a hrozí mu smrt. (Tomeš, 1996, s. 126-130). Tento druh chudoby je spíše typickým pro rozvojové země.*

Relativní chudoba – člověk si může bez problému zajistit základní potřeby a věci, které se ve společnosti běžně vyskytují, ale nedokáže je uspokojit v takovém standardu, který je ve společnosti obvyklý. Jeho sociální status a ekonomický standard je v porovnání s ostatními výrazně nižší. Nemůže si pořídit vše, co by chtěl, a není schopen spořit na horší časy. (Krebs, 2007, s. 110-112).

Organizace spojených národů (OSN) má v otázce extrémní chudoby hlavní cíl. A sice do roku 2030 snížit extrémní chudobu minimálně na polovinu v souladu s vnitrostátními předpisy a zavedením vhodných systémů dotčených zemí. (OSN, 2023)

1.2.2. Objektivní a subjektivní chudoba

Z pohledu sociologického jde o sociologický problém mající objektivní a subjektivní stránku.

U **subjektivního** konceptu chudoby jde o samotné vnímání chudých, zda se cítí být chudými. Z toho vyplývá, že není zcela přesný. Neslouží k stanovení přesných hodnot či hranic chudoby, protože někteří lidé se mohou cítit chudými, i když chudí nejsou. V tomto konceptu se často srovnává to, co jedinec má, co by chtěl, co si myslí, že potřebuje, hlavně s tím, co mají druzí. Lidé jsou hodně ovlivněni tím, co vlastní lidé v jeho okolí, a vzniká u nich závist. (Krebs, 2007, s. 108-109).

Objektivní koncept pak není závislý na chudých. Jsou zde jasně stanovena kritéria díky sociálním a ekonomickým analýzám, která se týkají informací o domácnostech a společnosti. Hodnotí se chudoba hlavně z hlediska státu. A právě díky tomu dokáže stát rozlišovat chudé lidi od těch, kteří chudí nejsou. (Krebs, 2007, s. 108-109)

Samotné rozlišení mezi objektivní a subjektivní chudobou může být problematické. „Na jedné straně se mohou někteří lidé považovat za chudé, i když z hlediska svých příjmů mezi ně nepatří. Chudým se může cítit i ten, kdo jím podle stanovených objektivních kritérií není. Na druhé straně se někteří lidé mohou

tomu, aby byli za chudé označeni, bránit, i když podle objektivních kritérií chudými jsou.“ (Mareš, 1999 s. 119)

1.2.3. Preskriptivní a konsensuální koncept

U **preskriptivní** chudoby se vychází z expertních odhadů. Spadají sem spotřební koše, které vyjadřují úroveň vymezenou životním minimem, které jsou pak ukazatelem k získání nároku na sociální podporu. Patří se také koncept tzv. „budget standard“ nebo-li „minimální standard života“. Jde o metodu, která vychází z teze, že každý člověk by měl mít možnost žít v plném rozsahu s dostatečnými prostředky. Tento standard se stanovuje na základě výzkumu a konzultací s odborníky a zástupci dotčených skupin. (Mareš, 1999, s. 116)

Konsensuální koncept vychází ze shody a dohody mezi jednotlivci a skupinami v dané společnosti. Tento koncept se opírá o sociální dohodu, která definuje, co je považováno za chudobu v dané společnosti. Nepracuje s odborníky, ale respondenty. Často se tak používá jako nástroj pro boj proti chudobě, protože umožňuje větší účast a zapojení různých skupin obyvatelstva do procesu řešení chudoby. Tyto konsensuální koncepty chudoby se často liší v závislosti na kulturním, politickém a sociálním kontextu dané společnosti. (Mareš, 1999, s. 117)

1.2.4. Skrytá chudoba a latentní chudoba

Skrytá chudoba, jak název naznačuje, zůstává skryta i oficiálním statistikám. Jde o osoby, které neuplatňují nárok na sociální pomoc, a to buď z důvodu neznalosti, obav ze stigmatizace nebo vědomého odmítnutí pomoci. Hlavním představitelem jsou bezdomovci.

Oproti tomu **latentní** chudoba vyjadřuje reálnou přítomnost chudoby u osob nebo domácností, kdy jejich příjmy jsou do jisté míry dorovnávány nějakou sociální systémovou pomocí, která je má udržet nad propastí chudoby. Pravděpodobnost propadu do chudoby je v případě narušení této pomoci vysoká. Ani tyto osoby/domácnosti nejsou započítávány do statistických údajů, jelikož formálně chudými nejsou. (Liška, 2006)

1.2.5. Moderní, stará a nová chudoba

Od 20. století se můžeme setkávat s pojmem **moderní** chudoba. Tímto označením je zdůrazněno, že v současném vyspělém světě se chudoba stala relativní chudobou a mění se také její konkrétní podoba. Termín **stará** chudoba je pak neschopností zapojit se na pracovní trh (například staří, nemocní či postižení lidé apod.). **Nová** chudoba se pojí s dlouhodobou nezaměstnaností a zabývá se pozicí jedince a sociálních skupin na trhu práce (nezaměstnaní, neúplné rodiny, skupiny znevýhodněné na trhu práce). (Krebs, 2007, s.110)

1.2.6. Energetická chudoba

Zatím není jednotná definice, toto téma se v plné síle ukázalo v roce 2022, kdy vyvstal válečný konflikt na Ukrajině a celý svět začal hledat řešení, aby nebyl závislý na dodávkách plynu z Ruska. „*Energetická chudoba se dá však velmi zjednodušeně připodobnit slovnímu spojení „heat or eat“.* Jedná se o nežádoucí stav, kdy ohrožené domácnosti čelí výběru mezi výdaji za energie a výdaji za základní potraviny.“ (WOOD & Company financial services, 2023) Další vysvětlení pojmu je, že sem spadají domácnosti, které nemají dostatek financí, aby si v nemovitosti vytopili na minimálně 18 °C. Nejčastějšími důvody jsou nejen nízké příjmy a vysoké ceny energií, ale také neefektivní způsob vytápění či nedostatečná izolace. Opět platí, že nejvíce ohrožení jsou osamělí senioři, samoživitelé či vícečlenné rodiny. (tamtéž)

1.3. Rizikové skupiny

1.3.1. Staří lidé

Stále častěji se s rizikem zasáhnutí chudobou spojují staří lidé. Hlavním důvodem je, že starobní důchod je výrazně nižší než výdělek. Pokud se k tomu ještě přidá například ovdovění či zdravotní komplikace, jsou staří lidé mnohdy odkázáni na pomoc dětí, pokud nějaké mají, nebo nejsou dětmi opomenuti. Zde je více než nutné dbát na informovanost a finanční gramotnost jedinců, kteří jsou nyní v produktivním věku, aby se vyhnuli finančnímu strádání v důchodovém věku. Ve většině evropských zemích je právě skupina lidí nad 55 let nejpočetnější skupinou chudých.

Chudoba ve stáří není ale spojena jen s vyloučením z trhu práce, kdy jsou důchody menší než mzdy a dochází k poklesu životní úrovně, ale i s tím, že staří lidé mají i vyšší náklady než v předchozích obdobích svého života. Musí si zajistit léky, lékařské pomůcky a mnohdy i osobní péči, pokud se nejsou schopni o sebe postarat. K tomu všemu musí ještě hradit náklady na základní životní potřeby. Vzhledem k nízkému starobnímu důchodu je ale obtížné tohle vše zabezpečit. Lidé nejsou proto schopni ani tvořit úspory. (Mareš, 1999, s. 49-51) Chudobu ve stáří způsobují i další faktory. Dochází k úbytku fyzických i duševních sil a ztrácí se možnost pracovat i v důchodovém věku a možnosti si něco přivydělat. Odchod do penze znamená i omezení sociálních kontaktů a schopnost vyznat se ve světě, který se rychle mění. (Mareš, 1999, s. 50) Existují ale dvě skupiny důchodců. Ti, kteří žili bohatý život, se s chudobou ve stáří většinou potýkat nebudou, mají našetřené úspory, které mohou využívat, jsou výhodně pojištěni v soukromých penzijních fondech a mohou si v klidu užívat své stáří. Druhá skupina je chudá a závislá na státním důchodovém zabezpečení. Nerovnost ve stáří je vlastně jen pokračováním nerovnosti a chudoby z aktivního období, které stáří předchází. (Mareš, 1999, s. 50)

1.3.2. Ženy

To, že jsou ženy více ohroženy chudobou než muži, je fakt, který potvrdilo také několik světových výzkumů. Například z výzkumu „The Status of Women in the States: 2021“ prováděný Institutem pro rovnost žen (Institute for Women's Policy Research) ukazuje, že více než 1 ze 4 žen v USA žijících samotně má příjem pod hranici chudoby. (Women's Media Center, 2021). Další výzkum, tentokrát z Oxfordské univerzity („Gender Inequality and Poverty“) zveřejnil, že existuje silná korelace mezi rodovou nerovností a chudobou. (University of Oxford, 2023)

Analýzou vlivu rodových rolí, norem a předsudků se pak zabýval výzkum „The Intersection of Gender and Poverty: A Review of Literature“. (PUEXO A., 2019)

Tento trend má několik důvodů. Je to například nedostatečná pracovní historie. Ženy často přerušují svou kariéru kvůli péči o děti nebo rodiče. Toto přerušení s sebou nese další následky jako nižší finanční ohodnocení, menší šance na adekvátní zaměstnání, jež by vedlo k finanční nezávislosti, obecně horší pracovní uplatnění na trhu práce, přestože mohou být dostatečně kvalifikované. Data ukazují, že z celkového počtu chudých lidí je až 70 % žen. (Kolářová, 2010)

Chudoba má významný dopad na zdraví a well-being žen. Chudé ženy často nemají přístup k zdravotní péči, což zvyšuje jejich riziko zdravotních problémů a možných porodních komplikací, stres a úzkost pak má negativní vliv na duševní zdraví. V některých zemích je pak v důsledku chudoby znemožněn přístup ke vzdělání.

1.3.3. Rodiče, samoživitelé

Samostatnou skupinou jsou rodiče, samoživitelé. Početnější je skupina žen samoživitelek než mužů samoživitelů. U matek samoživitelek je situace daleko horší, na trhu práce nemohou často najít pracovní uplatnění, především z důvodu péče o dítě/děti. Vzhledem k této situaci pak často nemohou pracovat vůbec, neboť nabídka zkrácených či jinak variabilních pozic je nízká. Navíc se tato možnost zkrácených úvazků netýká manuálních pozic. Tyto ženy jsou pak většinou odkázány na výživné od bývalých partnerů a také na sociální pomoc daného státu. Z tohoto důvodu je tato skupina k riziku chudoby náchylnější než ženy z úplných rodin a ty, které nemají děti.

To potvrzuje také vedoucí rodinného centra Charita Romana Titová, která uvádí následující zjištění:

„Český statistický úřad považuje rodiče samoživitele za jednu ze skupin, která je nejvíce ohrožena chudobou a sociálním vyloučením. Z 90 % se jedná o matky samoživitelky. Jsou to data, jež vyplynula

na základě studie finanční situace rodin s nezaopatřenými dětmi, jež realizovala Charita ČR ve spolupráci s fondem Renovabis a agenturou International Business (2017).²

1.3.4. Lidé bez domova

„Bezdomovectví jako závažná forma sociálního vyloučení představuje kontinuální společenský fenomén, jehož řešení si vyžaduje komplexní přístup.“ (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2013, s. 5) Jedná se tedy o extrémní sociální vyloučení. Lidé bez domova se stali symbolem sociálního vyloučení a bída uprostřed bohatství a blahobytu, ale zároveň veřejnost často tuto skupinu ignoruje. Lidé bez domova často spojuje s kriminalitou a alkoholismem, nedostatkem pevné vůle či schopnosti dodržovat sociální řád. (Mareš, 1999, s. 57)

Dle výzkumu z roku 2019 žije v České republice 23 830 osob bez domova, z toho 2 600 jsou děti. Další statisíce lidí jsou bezdomovectvím přímo ohroženy (data jsou pořízena před COVID pandemií a energetickou krizí). Polovina osob bez domova žije venku, nebo občasně přespává na noclehárnách. Příjmy dvou třetin osob přespávajících venku jsou nižší nežli 100 Kč denně, čtvrtina má méně než 50 Kč na den.

Výzkum jako první příčinu ztráty bydlení identifikoval problémy v manželství nebo v partnerském vztahu (31 %), následně jde o ztrátu zaměstnání (16 %), komplikované dětství (15 %), závislost na alkoholu (13 %), drogovou závislost (8 %), dluhy a neschopnost platit nájem a v poslední řadě úmrtí v rodině (oba 7 %). Průměrný věk osoby bez domova je 47 let, nejvíce lidí bez domova je v Praze 3251 a v Moravskoslezském kraji 3541. Z toho počtu je 81 % mužů a 19 % žen. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2023)

1.3.5. Děti

Chudoba dětí je odvozena od chudoby rodičů a je spojována se statusem rodiny a její velikostí. V případě více dětí v rodině je logické, že rostou náklady na zajištění celé rodiny.

Dle statistických údajů každé další dítě snižuje životní úroveň rodiny a kvalitativní předěl pak zaznamenává třetí dítě, a to kvůli disproporčnímu nárůstu nákladů a poklesu životné úrovně.

Chudoba nenastává ale jen v početných rodinách, často také v neúplných rodinách. Většinou je to dáno tím, že žije dítě s matkou, bez otce, a nastává problém s uplatněním ženy na trhu práce a skloubení péče o dítě, jelikož se nemá s kým o péči podělit. (Mareš, 1999, s. 53-54)

Pravděpodobnost, že budou příjmovou chudobou ohroženy děti, resp. domácnost s dětmi, úzce souvisí s postavením rodičů na trhu práce, s jejich vzděláním a s typem domácnosti. Sirovátka a kol. (2015, s.

---

² Rok vydání ověřen telefonicky dne 4. 4. 2023 s autorkou.

64-66) dospěli při posouzení míry rizika těchto faktorů k následujícím závěrům: děti žijící v nezaměstnaných domácnostech jsou skoro v 19krát vyšším riziku chudoby oproti dětem v částečně zaměstnaných domácnostech, děti žijící v domácnostech se základní a střední úrovní vzdělání rodičů jsou v 2-4krát vyšším riziku chudoby oproti dětem v domácnostech s vysokou úrovní vzdělání, děti v neúplných domácnostech jsou asi v 2-3krát vyšším riziku chudoby proti dětem žijícím v domácnostech, kde jsou dva či více dospělých. Jedno dítě téměř 2krát snižuje riziko chudoby proti dětem, které žijí v domácnosti se třemi dětmi a až 5krát proti domácnostem se čtyřmi a více dětmi, z hlediska věku dítěte roste riziko chudoby v případě dětí ve věku 12-18 let, zejména pokud je v tomto věku v domácnosti více sourozenců. (Kuchařová a kol., s. 72-73, 2017).

1.3.6. Hendikepovaní lidé

Nejčastějším problémem u této skupiny lidí je pracovní vyloučení z trhu práce. Dále pak často nízké sociální dávky, které nedostačují pokrýt zvýšené náklady na lékařskou péči. V neposlední řadě také roli může hrát i finančně náročná úprava bydlení pro handicapované.

S tím pak také souvisí možnost zajištění péče rodinnými příslušníky, kdy i oni mohou být díky tomu vyčleněni z trhu práce. (Mareš, 1999, str. 54)

1.4. Měření chudoby

Způsob a metodiky měření chudoby je nutné brát na základě teoretických konceptů, ale také by měly reflektovat účel, proč jsou data sledována. „Neměříme chudobu jako takovou, ale její jednotlivé koncepty.“ (Mareš, 1999, s. 120) Proto se častěji v souvislosti s měřením chudoby mluví o tzv. multidimenzionálním měření chudoby, kdy jde o přístup, ve kterém se zohledňuje více rozměrů, které přispívají k vytváření a udržení chudoby. Tyto rozměry mohou zahrnovat například nedostatek finančních prostředků, nedostatek zdrojů a aktivit, nedostatek sociálního začlenění, nedostatek kapacit a absence příležitostí a práv. Multidimenzionální měření chudoby se snaží poskytnout více komplexní a kompletnější obraz o chudobě, než jaký poskytuje pouze měření založené na finančních prostředcích.

K tomu, aby se chudoba mohla měřit, je nutné stanovit indikátor blahobytu a následně stanovení hranice chudoby, respektive dělicího bodu chudoby.

1.4.1. Měření chudoby v ČR

V současnosti nejpoužívanější metodou měření chudoby je standardní metoda OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj) založená na % mediánu příjmu. Ukazatel „míra ohrožení příjmovou chudobou“, který se počítá jako podíl osob žijících v domácnostech, jejichž příjem je nižší než stanovená hranice ohrožení příjmovou chudobou, dosáhl v roce 2022 úrovně 10,2 %. Hranice ohrožení příjmovou chudobou je pak určena jako 60 % mediánu ekvivalizovaného disponibilního příjmu domácnosti. Aby

domácnost v roce 2022 nebyla pod hranicí ohrožení příjmovou chudobou, musí být čistý měsíční příjem vyšší než 15 571 Kč, v domácnostech 2 dospělých osob pak 23 356 Kč, rodič s dítětem do 13 let musí mít více než 20 242 Kč a partnerský pár se 2 dětmi do 13 let více než 32 698 Kč. (Český statistický úřad, 2023)

Tento ukazatel (míra ohrožení příjmovou chudobou) oproti poklesu v roce 2021 na 8,6 % v loňském roce narostl o 1,6 procentního bodu a dosáhl tím nejvyšší úrovně od počátku sledování tohoto indikátoru. Převedené na celkový počet osob došlo v roce 2022 k navýšení o přibližně 100 tisíc osob oproti roku 2021, kdy se týkalo přibližně 1 046,4 tisíc obyvatel České republiky.

Míra materiální a sociální deprivace zůstala stejná jako v předloňském roce. Nejčastěji si domácnosti nemohly dovolit vyměnit opotřebovaný nábytek (26,5 %), uhradit neočekávaný výdaj ve výši 13 600 Kč (17,5 %) nebo zajistit týdenní dovolenou pro všechny členy domácnosti (18 %). Mezi nejvíce materiálně a sociálně deprivované patří nezaměstnaní (35,6 %), osoby z neúplných rodin s dětmi (16,9 %). Vyšší míru materiální a sociální deprivace v domácnostech jednotlivců zaznamenaly ženy (10,0 %) oproti mužům (5,8 %). (Český statistický úřad, 2023)

1.5. Chudoba v České republice

Na 17. října připadá Mezinárodní den za odstranění chudoby, jenž vyhlásila Organizace spojených národů v roce 1992. S tím také souvisí zpráva Poverty Watch, která nese aktuální informace týkající se problematiky chudoby a řešení v jednotlivých zemích Evropské unie. Celkem žije v Evropské unii přes 78 milionů lidí, kteří trpí chudobou. Tedy rozhodně se chudoba netýká pouze rozvojových zemí. V České republice pak mluvíme o přibližně 1 milionu osob, kteří žijí pod hranicí chudoby.

V rámci Evropské unie se Česká republika nachází na 22. místě v počtu obyvatel žijících v chudobě. Ve srovnání se světem je situace v ČR lepší než v mnoha rozvojových zemích, ale horší než v zemích s vyspělejší ekonomikou.

Vývoj chudoby v ČR je pozitivní, ale stále se setkáváme s významnými rozdíly mezi jednotlivými regiony a sociálními skupinami. Například v Praze žije v chudobě méně než 4 % obyvatel, zatímco v některých regionech Moravy a Slezska přesahuje míra chudoby až 10 %. (Charita, 2023)

Chudobou nejsou ohroženi jen nezaměstnaní lidé. Stále častěji jsou to i lidé, kteří pracují a mají dobré vzdělání, i vysokoškolské. Příjem těchto tzv. pracujících chudých je ale nízký, a proto jim nedovolí spořit. Dle odhadů si až čtvrtina domácností nemůže dovolit nenadálý výdaj kolem třinácti tisíc korun. Lidé se tak při náhlých životních situacích dostanou do problémů, a často skončí s dluhy.

Manažerka pro sociální advokacii z Charity Česká republika, Iva Kuchyňková, upozorňuje na dvě hlavní překážky v boji proti chudobě – **nedostupné bydlení** a **špatně nastavený systém** k řešení zadluženosti. „Dostupné bydlení je samo o sobě základ pro vymanění se z chudoby. Pokud má člověk

zázemí, snáz si najde práci.“ V případě, že se někdo dostane do dluhů, jeho návrat do běžného života je často velice složitý. „Lidé se často nemohou dostat z chudoby kvůli zadluženosti. Ve chvíli, kdy má člověk exekuce, z jakýchkoli oficiálních příjmů mu zbyde 8 tisíc korun. Za to bydlení ani stravu neseženete. Proto zadluženost drží lidi ve stínové ekonomice a neumožňuje jim vrátit se do běžného života.“ Že je situace alarmující, ukazují i čísla, která říkají, že se exekuce dotýká v České republice asi 9 % všech obyvatel, v některých krajích až 16 %. (Charita,2023)

1.6. Příčiny a důsledky chudoby

European Anti-poverty network uvádí faktory, které se projevují ve stavu ohrožení chudobou následovně:

- Dlouhodobá nezaměstnanost
- Nízká úroveň vzdělání
- Zadlužení
- Ztráta bydlení
- Velikost a typ rodiny
- Gender
- Zdravotní pojištění
- Život ve vyloučené nebo velmi znevýhodněné komunitě
- Příslušnost k menšinové skupině (EAPN ČR, 2023)

1.7. Solidarita

Téma chudoby pak jistě vyvolává otázku solidarity a její nutnosti nejen v sebe sama, ale také ve společnosti.

Solidarita je slovo, které se vztahuje na princip společného zájmu, spolupráce a podpory v rámci komunity nebo skupiny lidí. Tento princip se obvykle projevuje jako ochota podat pomocnou ruku lidem v nouzi nebo jako spolupráce na společném cíli. Solidarita také zahrnuje uznání společné odpovědnosti za blaho společnosti jako celku. (Švarcová a Píchová, 2003)

To, že je nutné pro zachování a budování společnosti činit vzájemnou podporu a soucit s těmi, kteří jsou v nouzi, je zřejmé.

Solidarita se v etickém konceptu vztahuje k principu odpovědnosti a spravedlnosti vůči druhým. Podle tohoto konceptu jsou lidé navzájem závislí a mají společnou odpovědnost za blaho společnosti. Tento princip solidarity obvykle vyplývá z křesťanské etiky, ale může být aplikován i v různých kontextech.

(Keller, 2017, s. 45) Znamená, že lidé mají povinnost pomáhat druhým v nouzi a zasazovat se o společné dobro. Tento princip zdůrazňuje potřebu respektovat lidskou důstojnost a ochránit zájmy těch, kteří jsou zranitelní nebo potřebují pomoc.

Solidarita je také úzce spjata s pojmem spravedlnosti. Podle tohoto konceptu jsou lidé povinni pracovat na vytváření spravedlivé společnosti, kde mají všichni stejná práva a stejné příležitosti pro důstojný život a naplňovat tak svůj potenciál. (tamtéž)

1.8. Pomoc státu v rámci sociální politiky

Každý stát/země má nastaven právní aparát, který je připraven pomoci osobám, které pomoc potřebují. Otázkou je, zda je pomoc dostačující a efektivně vynakládána. A zda jsou nastaveny správně všechny možné parametry. Nejčastěji se můžeme setkat s níže uvedenými druhy pomoci.

1.8.1. Životní a existenční minimum

Životní minimum je minimální společensky uznaná hranice peněžních příjmů k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb. 4 860 Kč je příklad výše životního minima pro rok 2023 pro jednotlivce a pro dítě do 6 let je to 2 480 Kč.

Existenční minimum je minimální hranicí peněžních příjmů, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití. Tento institut byl vedle životního minima zaveden z důvodu větší motivace pro dospělé osoby v hmotné nouzi. Existenční minimum nelze použít u nezaopatřeného dítěte, u poživatele starobního důchodu, u osoby invalidní ve třetím stupni a u osoby starší 68 let. Pro rok 2023 je to 3 130 Kč na osobu a měsíc. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2023)

1.8.2. Pomoc v hmotné nouzi

Jedná se o základní dávku pomoci, která pomáhá při nedostatečném příjmu. Jde tedy o formu pomoci, ale zároveň motivuje osoby k aktivní snaze zajistit si prostředky prací. Je jedním z opatření, kterými Česká republika bojuje proti sociálnímu vyloučení.

Pomoc v hmotné nouzi zahrnuje níže uvedené příspěvky:

1.8.3. Příspěvek na živobytí

Je základní dávkou pomoci v hmotné nouzi, která pomáhá osobě či rodině při nedostatečném příjmu. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2023)

1.8.4. Doplatek na bydlení

Je vyplácen k uhrazení nákladů na bydlení tam, kde nestačí vlastní příjmy osoby či rodiny včetně příspěvku na bydlení ze systému státní sociální podpory. Dávka je poskytována nájemci nebo vlastníku bytu, který má nárok na příspěvek na živobytí a na příspěvek na bydlení. Zákon umožňuje poskytnout doplatek na bydlení i ve výjimečných případech, kdy žadatel nemá nárok na příspěvek na živobytí, případně i žadateli, který využívá jinou než nájemní formu bydlení. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2023)

1.8.5. Mimořádná okamžitá pomoc

Je poskytována osobám, které se ocitnou v situacích, které je nutno bezodkladně řešit. Zákon stanoví šest takových situací. Například ohrožení sociálním vyloučením, postižení vážnou mimořádnou událostí jako živelné pohromy či ekologické havárie, nedostatek prostředků k uhrazení odůvodněných nákladů vznikajících v souvislosti se vzděláním nebo se zájmovou činností nezaopatřených dětí a na zajištění nezbytných činností souvisejících se sociálně-právní ochranou dětí. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2023)

1.8.6. Minimální mzda

Je nejnižší přípustná výše odměny za práci v pracovněprávním vztahu. Její základní právní úprava je stanovena zákoníkem práce a **vztahuje** se na všechny zaměstnance v pracovním poměru nebo právním vztahu založeném dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr (dohoda o provedení práce a dohoda o pracovní činnosti).

S účinností od 1. ledna 2023 se zvyšuje základní sazba minimální mzdy o 1 100 Kč za měsíc na 17 300 Kč, resp. o 7,40 Kč za hodinu na 103,80 Kč. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2023)

1.8.7. Aktuální pomoc

Jde o reakci na energetickou krizi, kdy byl spuštěn vládní projekt **Deštník proti drahotě**.

Příspěvek na bydlení – pro občany, jejichž náklady na bydlení (nájem, elektřina, plyn, služby, vodné apod.) jsou vyšší než 30 % (v Praze 35 %) jejich čistých příjmů. Jeho průměrná výše je cca 4 100 Kč.

5000 Kč na dítě – jedná se o jednorázový příspěvek, o který je možné žádat na každé dítě v rodině, pokud příjmy rodiny nepřesáhly 1 milion korun v daném roce.

Pomoc s cenami energií – zastropování cen spolu s úsporami pomůže udržet náklady na energie pod kontrolou. Domácnosti a malé firmy zaplatí za 1 kWh elektřiny maximálně 6 Kč a za 1 kWh plynu

maximálně 3 Kč. Nadále též zůstává v platnosti odpuštění poplatku za obnovitelné zdroje energie. (Úřad vlády České republiky, 2023)

2. Etický pohled na sociální problém chudoby

Téma chudoby je zcela jistě velice diskutované. Obzvláště pak v posledních měsících se stále více skloňuje v důsledku energetické krize, následků COVID pandemie a nárůstem cen.

Na chudobu můžeme pohlížet z několik možných morálních úhlů. Mnoho filozofických pohledů považuje chudobu za nespravedlivou a žádají, aby byla odstraněna.³ Nicméně k dosažení používají různé přístupy. Naplnění těchto filozofických pohledů je ale v reálném světě velice obtížné, protože rovné příležitosti nejsou dopřány všem.

Výchozím bodem této části bude *Teorie spravedlnosti* dle Johna Rawlse (1995), politického filozofa 20. století, a propojím to s knihou *Slepé skvrny* od současného českého sociologa Daniela Prokopa (2019). Pokusím se zamyslet se nad tzv. *střední třídou* společnosti (pokud se budu řídit naprosto elementárním rozdělením společenských tříd). Půjde o analytický výstup s prvky abstrakce a generalizace.

Svět 21. století je z jistého úhlu pohledu, a na zcela obecné rovině, čistě oligarchický, což působí do jisté míry ironicky a současně velmi smutně. Toto extrémní hledisko můžeme blíže prozkoumat rozdělením společnosti v ČR na obecné rovině. Daniel Prokop ve své knize *Slepé skvrny* z roku 2019 vychází z koncepce tří typů kapitálu člověka, jež spatřila světlo světa před půl stoletím a autorem je francouzský sociolog Pierre Bourdieu (1984) – **ekonomický** (dal by se asi nejlépe popsat jako hodnota majetku přepočtená na finanční prostředky), **sociální** (kontakty ve společnosti, kterými daný člověk disponuje) a **kulturní** kapitál (převážně vzdělání a také by se sem dalo zařadit postavení člověka ve společnosti). Prokop tímto převzatým rozdělením vyvrací dnes tak všeobecně oblíbenou představu o tom, že se kapitál redukuje pouze na finanční prostředky, kterými člověk disponuje. Vzhledem k široké fragmentaci dnešní společnosti si samozřejmě jednotlivý člověk vede rozdílně v každé z těchto oblastí a každé této oblasti přiřazuje, pravděpodobně vlivem své povahy a zkušeností a svých možností, větší či menší vliv. (Prokop, 2019, s. 26)

Společně s dalšími odborníky u příležitosti třiceti let po revoluci uskutečnil výzkum pro Český rozhlas, který měl za cíl pokusit se popsat strukturu společnosti v ČR s ohledem na uvedená kritéria.

Ve svém výzkumu v podstatě dává dohromady vyšší střední a vyšší třídu – vytváří dvě skupiny vyšší třídy, přičemž z výzkumu vyplynul základní rozdíl v tom, že jedna skupina disponuje více ekonomickým kapitálem, přičemž druhá vyniká převážně kapitálem sociálním. Tyto dvě skupiny dle

---

³ Například: **Amartya Sen** – indický ekonom a filozof, nositel Nobelovy ceny za ekonomii v roce 1998, který zdůrazňuje, že chudoba není pouze nedostatkem financí, ale také nedostatkem svobody a možností. **Joseph Stiglitz** je americký ekonom a nositel Nobelovy ceny za ekonomii z roku 2001. Ve svých knihách a článcích kritizuje současný ekonomický systém a prosazuje opatření, která by vedla k většímu rozdělení bohatství a spravedlivějšímu přístupu ke zdrojům.

výzkumu tvoří dohromady 33 % populace. (tamtéž) Vzhledem k našemu tématu se nebudeme touto skupinou blíže zabývat.

Dále výzkum poukázal na nejchudší kategorii lidí, konkrétně na *strádající* vrstvu společnosti, která tvoří zhruba 18 % populace. Tato třída „...*postrádá všechny typy společenských kapitálů, tvoří asi osmnáct procent české populace. Jde o nedostatečně kvalifikované lidi, kteří jsou nezaměstnaní, patří mezi nízkopříjmové pracující, či to „doklepalí“ do důchodu, aniž by získali majetek, kontakty či modernější typy kompetencí. Většina z nich má mobilizovatelné úspory menší než deset tisíc korun. Obvykle neznají nikoho z vyšších profesí a okolo dvou třetin z nich ve svém okolí nemá člověka, který by jim poradil s právními a finančními záležitostmi.*“ (Prokop, 2019, s. 27) Tato skupina lidí se často potýká, kromě již zmíněné nezaměstnanosti, s exekucemi, problémy s bydlením atp.

Jaká třída dle výzkumu tvoří zhruba druhou polovinu populace? Prokop a jeho tým nám dávají odpověď v podobě tří variant nižší střední třídy. První skupinou je tzv. *tradiční pracující třída*. Do této třídy patří nejčastěji lidé, kteří převážně pracují v oblasti tradičních profesí či řemesel. Tito lidé disponují solidním ekonomickým kapitálem, avšak ztrácí v oblasti kapitálu sociálního. „*Neznají právníky, lékaře, IT specialisty ani další vyšší profese a nemají nikoho, kdo by jim radil v právních či finančních věcech.*“ (Prokop, 2019, s. 28) Druhou nižší střední třídou je tzv. *ohrožená třída*. Tvoří k první skupině zajímavý protiklad. „*Tito lidé častěji pracují ve službách a (tamtéž) ve větších městech, proto mají lepší kontakty, umějí lépe s výpočetní technikou a podobně.*“ Tato skupina si s sebou nese určité stigma z kapitalismu – velmi často uvízla v různých hůře placených profesích či pozicích. Posledním typem nižší střední třídy je třída *místních vazeb*. (Prokop, 2019, s. 29) „*Jsou to lidé — obvykle vyššího či vyššího středního věku, žijící na venkově —, kteří mají dům a velmi rozsáhlou sociální síť lidí, kteří jim mohou s něčím pomoci: ať už jde o řemeslníky, nebo o profese jako lékaři a právníci („sousedův synátor“). Jinak ale disponují malým příjmem, malým kulturním kapitálem a usazeným životním stylem, kvůli němuž byste je odhadovali spíše na nejchudší část společnosti, neumějí jazyky ani zacházet s moderními technologiemi. Ale kombinace vlastněné nemovitosti a lokálních vazeb je ve společnosti zakotvuje.*“ (tamtéž)

Nutno ale také uvést, že existuje stále mnoho oponentních názorů, že Bourdieův koncept kapitálu je především v dnešní době nedostatečný, neboť například nezahrnuje či přehlíží důležité skutečnosti jako například náhodu a osobní iniciativu, které mohou hrát důležitou roli při utváření společenského postavení. (Burawoy, 2000).

Rawls ve své knize hovoří o spravedlnosti v mnoha rozměrech. Pro téma chudoby je nejdůležitější jeho definice sociální spravedlnosti, o které hovoří v souvislosti s institucemi spravedlivé společnosti: „*Základní struktura má být uspořádána tak, aby maximalizovala hodnotu celého systému stejných svobod sdílených všemi lidmi pro nejméně zvýhodněné jedince. To je cílem sociální spravedlnosti.*“ (Rawls, 1995, s. 129) To znamená, že spravedlivá společnost, od jednotlivců až po instituce, by měla

dbát na to, aby i jedinci, kteří se nachází v obtížné sociální situaci – například právě v chudobě a na okraji společnosti, dostali šanci nějakým způsobem své postavení zlepšit. Jinými slovy, aby se sociální svoboda těchto lidí povýšila na úroveň celé společnosti. Rawls ve svém díle klade velký důraz na rozum v tom smyslu, že spravedlnost či v tomto smyslu také *dobro* společnosti musí být postaveny na rozumových premisách. „*Dobrý je takový člověk, který má v nadprůměrné míře vlastnosti, které si občané z racionálních důvodů přejí navzájem mít.*“ (Rawls, 1995, s. 257) Můžeme si dobře všimnout evidentní podobnosti mezi Rawlsovou teorií spravedlnosti a Kantovým kategorickým imperativem, jehož nejjednodušší definice zní: *jednej tak, abys používal lidství jak ve své osobě, tak i v osobě každého druhého vždy zároveň jako účel a nikdy pouze jako prostředek.* (Kant, 1996, s. 36-39) V tomto mezi oběma filozofy dochází k evidentní shodě, přestože každý z nich má svou vlastní interpretaci. Vždy jde v jádru o nejcistší *svobodu* člověka, která je z osobní roviny povznesena na obecné etické pravidlo.

Důležitým tématem Rawlsovy filozofie je také téma *rovnosti*, ke kterému uvádí, že: „*Všichni lidé si jsou rovni, znamená říci, že žádný člověk nemá nárok na nějaké přednostní zacházení, pokud pro to nejsou žádné závažné důvody.*“ (Rawls, 1995, s. 296) Tato rovnost je myšlena ve smyslu naprosté svobody – fundamentální princip svobody společnosti spočívá v tom, že lidé jsou si rovni. Hlavním východiskem (řekla bych, že se jedná o velmi ideální východisko, možná až trochu utopické) Rawlsovy filozofie je společnost, ve které na individuální rovině je cílem individuální dobro každého člověka ve společnosti, která o toto blaho usiluje, a tím se stává dokonale spravedlivou.

Nutno uvést, že výzkum, ze kterého jsem vycházela (Median a STEM/MARK pro Český rozhlas), se uskutečnil v roce 2019 (tedy před začátkem pandemie Covid-19 a několik let před začátkem války na Ukrajině), nepromítá logicky zcela reálný obraz současnosti. Ekonomiky různých zemí samozřejmě reagují na politickou situaci ve světě, která má nevyhnutelný sociální dopad na celou společnost dané země (u nás například značné podražení energií či pohonných hmot, rekordní zdražování potravin včetně těch nezákladnějších). Dle průzkumů Světové banky rostly globální ceny potravin od dubna 2020 do června 2022 nejvíce od roku 2008. Podle údajů instituce například světové ceny pšenice meziročně stouply o 18 procent, kukuřice o 27 procent. Ve spojení s dvoucifernou inflací je to velký problém. (The World Bank, 2023) Růsty platů zdaleka nedokáží reagovat na takové razantní zvýšení cen, proto si například mnoho lidí v mém okolí začalo hledat druhé zaměstnání, případně začalo opravdu výrazně šetřit. (Šindlerová, Čt24, 2023). Tyto faktory mají podle mého názoru znatelný dopad převážně na nižší vrstvy společnosti, které jsou nuceny ještě snížit již nyní tak nízký životní standard (např. ceny pronájmů bytů jsou, speciálně ve velkých městech, neúměrně vysoké k výši průměrnému platu). „63 % dotazovaných vnímá jako nejsilnější hrozbu zdražování.“ Vyplynulo to z průzkumu pro iRozhlas. „Nejvíce se zdražování obávají lidé v regionu Jihovýchod (71 %), samoživitelé (67 %) a senioři (62–64 %). Jak mezi těžce, tak mezi lehce ekonomicky zasaženými jich je zhruba 65 %.“ (iRozhlas, 2023)

Také je důležité zdůraznit, že výše popsaná současná situace nejvíce zasahuje dlouhodobě nejohroženější sociální skupiny (typickým příkladem jsou matky samoživitelky, které například stále čekají na mnohdy zdlouhavá rozhodnutí soudů o přiznání alimentů a které jsou často nuceny obracet se například na pomoc rodičů). Což například potvrzuje také projekt *Alimenty dětem*, který pomáhá samoživitelům uplatňovat práva v oblasti výživného a alimentů. Právnička Alžběta Kokešová z výše uvedeného projektu potvrzuje, že se jedná skutečně o velký problém: „*Vedle určitého omezení a uskromnění však napjatý rozpočet přináší také věčný strach z mimořádných výdajů. V rozpočtu samoživitelů totiž často není žádný prostor pro vytváření úspor a rozbitá lednička tak může snadno přerůst v neřešitelný problém a případná půjčka pak často vede přímo do dluhové pasti a k exekucím.*“ (Sovová, iDnes, 2023)

Pokud tedy srovnáme všechno to, co bylo řečeno, zjistíme, že realita, ve které žijeme, naprosto neodpovídá Rawlsovým ideálům spravedlnosti, přestože na konci svého díla předpovídá optimistický vývoj do budoucnosti a myslí si, že s rostoucím blahobytem bude klesat význam materiálních statků a bude se zvyšovat priorita svobody. Jsem přesvědčená, že se Evropa skutečně snaží o ctnosti, jako je spravedlnost, svoboda, rovné příležitosti pro všechny, péče o chudé. Také se snaží eliminovat současné rozdíly mezi lidmi v duchu spravedlnosti Rawlsovy filozofie, nicméně Rawlsova teorie je do jisté míry utopií. Utopií, která předpokládá, že lidé ve všech koutech světa pěstují stejné *demokratické* hodnoty, čemuž bohužel, jak víme, není. A právě z jiného obecného přesvědčení mohou vznikat globální neshody, které ústí často v naprosto zbytečné války, jejichž důvodem není svoboda člověka, nýbrž často sebestředná a zaslepená touha po moci despotických vládců.

Jaké otázky bychom si tedy jako jednotlivci, potažmo společnost měli klást? Nežili jsme si příliš dlouho a slepě v luxusu a blahobytu? Nezpychli jsme? Jsou nejnovější technologie přínosem, který naši civilizaci pozvedne a napomůže jí ke spravedlnosti ve smyslu Rawlsovy filozofie, anebo jsou pomyslným klíčem k bájné Pandořině skřínce? V dokonale spravedlivé a nenásilné společnosti bych Rawlsovi dala za pravdu, nicméně také dávná historie (např. římská říše nebo jiné civilizace) je nám svědkem toho, že blahobytnost, i přes to, že si ho nějakou chvíli náramně užíváme, přináší velmi často zkázu a ve výsledku vede k zhroucení společnosti. Lidská povaha si na blahobytnost lehce zvyká, ale o to hůř se ho zbavuje.

Blížíme se tedy jako lidstvo k naplnění Rawlsovy sociální teorie spravedlnosti? Na tuto otázku lze odpovědět dvěma různými úhly pohledu. První zkusme nazvat úhlem dlouhodobým. V minulosti (ať už psychologii či filozofii) už bylo dostatečně prokázáno, že se člověk nerodí a priori zlý, tudíž můžeme říci, že člověk již od narození hledá štěstí, ať už své nebo svých blízkých. Když toto převedeme od jednotlivému k obecnému, aby byla společnost šťastná, musí být rovněž spravedlivá, a to i sociálně. Právě tímto dobrem, touto spravedlností se zabývá svět už od antiky. V tomto smyslu můžeme říci, že lidstvo a priori touží po sociálně spravedlivé společnosti, už jen proto, že přináší štěstí každému svému

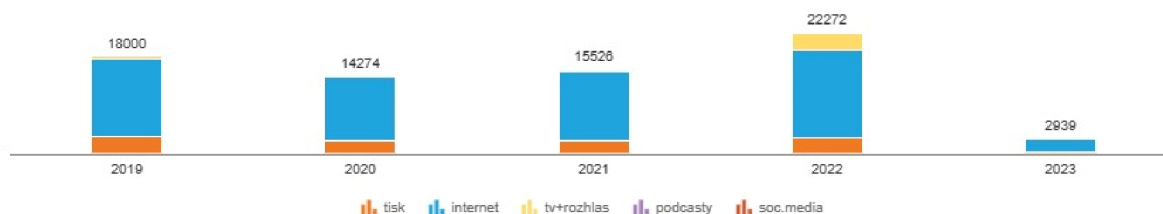
členovi. Druhý úhel pohledu můžeme nazvat momentálním. Momentální pohled nám ukazuje realitu sociální spravedlnosti v dnešním světě. Tento pohled na věc tedy reflektuje, jak moc jsme se jako lidstvo vychýlili (např. vlivem rozdílných kultur, vládnoucích systémů, společností, která je orientovaná na výkon a zisk apod.). Bohužel, vzhledem k výše popsanému globálnímu dění, kdy se chudoba dotýká stále většího počtu jedinců, je jasné, že je chudoba sociálně nespravedlivá a neakceptovatelná. Když shrneme výše uvedené, můžeme říct, že Rawlsova teorie spravedlnosti je pro nás jakýmsi ideálem, který by nastolil ideál spravedlnosti sociální společnosti. Ovšem ideály, jak víme, neexistují. Například americký politolog Sandel poukazuje na to, že Rawlsova teorie spravedlnosti klade příliš velký důraz na výběr pravidel pro ideální společnost a vůbec nebere v potaz potřeby konkrétních situací či morálních otázek, které mohou nastat. (Sandel, 2013, s. 115)

2.1. Rešerše zdrojů

2.1.1. Rešerše zdrojů Anopress

Anopress je digitální databáze obsahující média z České republiky. Poskytuje přístup k nejnovějším vydáním a archivům z minulých let. Anopress obsahuje jak tištěná vydání periodik, tak i elektronické verze. V rámci ČR se jedná o nejrozsáhlejší databázi, která obsahuje více než 60 milionů unikátních českých zpráv do roku 2018 a od roku 2019 je plněna cca 300 tisíci novými záznamy denně. Jedná se tedy o plnohodnotné texty, doslovné přepisy televizních či rozhlasových relací a zpráv z internetového prostředí. Od roku 2019 jsou také součástí databáze i sociální média. Díky tomu se stal základem mnoha seminárních prací studentů v různých stupních školských zařízení. Z databáze pak čerpají informace nejen studenti, ale také žurnalisté, právníci, pedagogové a všichni, jež potřebují rozsáhlá data. (Newton media, 2021)

Graf č. 1 – přehled výskytů slova „chudoba“ v monitorovací platformě databáze textů z českých médií Anopress od roku 2019 po rok 2023, respektive k datu 23. 2. 2023.

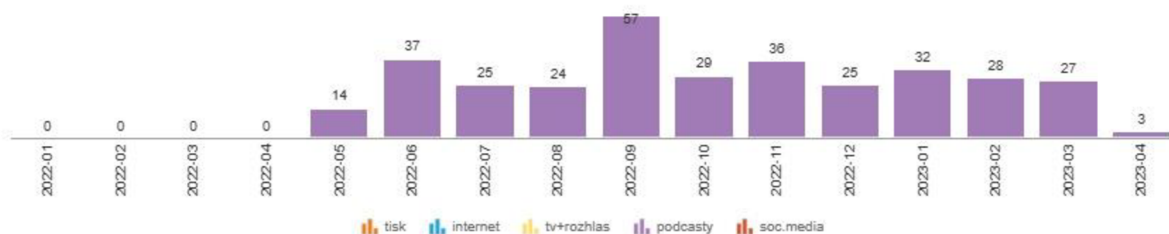

Zdroj: NEWTON MEDIA. *Anopress* [online]. © 2020 [cit. 23.02.2023]. Dostupné z: <https://monitoring-anopress-cz.ezproxyw10.svkhk.cz/Anopress?xl=knihovna1&xh=eubrlldhcxjoten4htiddigpfe6rlwj9m&nomenu=0>

Z grafu vyplývá, že zájem médií o téma chudoby postupně klesá. V roce 2019 bylo v tisku a na internetu publikováno celkem 14 227 článků o chudobě, zatímco v roce 2020 to bylo již jen 11 666 článků a v roce 2021 mírný nárůst na 12 584 článků. Podle poskytnutých dat lze vypočítat, že výskyt slova „chudoba“ v tisku v roce 2020 klesl o 26,1 % ve srovnání s rokem 2019 a v roce 2021 se zvýšil o 4,2 % v porovnání s rokem 2020. V roce 2022 pak došlo ke značnému nárůstu, a to o téměř 70 % ve srovnání s předchozím rokem. To bylo zapříčiněno COVID pandemií, energetickou krizí, válkou na Ukrajině a začínajícím nárůstem cen potravin.

Dle výčtu je zatím pro letošní rok pokles zájmu o toto téma. Nutno ale podotknout, že se začíná prosazovat v novém typu médií a tím je podcast, kdy v roce 2022 bylo zveřejněno přes 200 podcastů. Obliba tohoto média je patrná i z průběžných dat za první dva měsíce letošního roku, kdy čítá 57 podcastů. Z dat, která jsou v grafu, je také patrné, že rok 2022 byl výjimečný i proto, že všechna média se tématu chudoby věnovala, u televizního a rozhlasového média byl nárůst opravdu značný.

Graf č. 2 – nárůst podcastů s výskytem slova „chudoba“ v monitorovací platformě databáze textů z českých médií Anopress, od roku 2022 po duben 2023, respektive k datu 4. 4. 2023.

Zdroj: NEWTON MEDIA. Anopress [online]. © 2020 [cit. 23.02.2023]. Dostupné z: <https://monitoring-anopress-cz.ezproxyw10.svkhk.cz/Anopress?xl=knihovna1&xh=eubrlldhcxjoten4htiddigpfe6rlwj9m&nomenu=0>

Pokud se podíváme na příklady mediálních výstupů v Anopressu (Newton Media, 2021) v roce 2021 až 2023 vévodí spojení chudoba, energetická krize a válka na Ukrajině. A to napříč typy médií. Titulky jako například: *Pandemie poslala do bída 100 milionů lidí, Energetická chudoba – skrytý nepřítel klimatických politik, Blog: Chudoba, týká se vás nejpoužívanější slovo dneška? Proameričtí trollové, at to s vámi nešlehne – Čína vymýtla chudobu!, Nástroje k vymýcení energetické chudoby, V energetické chudobě žije skoro milion lidí. Počet naroste, otázkou je o kolik, Prefabrikovaná bytová výstavba jako*

nástroj ke snížení energetické chudoby, Česku hrozí spirála chudoby. Vláda se tomu musí postavit čelem, vybízejí ekonomky.

V předchozích letech se média více zaměřovala na informování veřejnosti spíše v analytických výstupech. Mediální výstupy například těchto titulků: *Zvyšuje se minimální mzda i platové tarify ve veřejném sektoru, Rok 2019 je tady! V Česku rostou důchody i minimální mzda, Extrémní chudoba ve světě mizí. Až na jeden region, Řecko opustili po roce 2010 na 360 tisíc lidí.*

Co je zajímavé k 9. 3. 2023 se objevilo téma chudoby ve více než 315 podcastech. Opět se většina točila kolem nově vyvstalé vlně zdražování a nárůstu prakticky všech položek. Jako příklad pak uvádím následující titulky: *NRoP 098: Cesta ven z bludného kruhu chudoby, Lidé se vrhli na dotace pro nízkopříjmové domácnosti, stát přidá peníze, Názory a argumenty: Petr Holub: Chudoba za dveřmi. Ale uvnitř ještě není, Jít dál. Dokument o tom, proč je důležité překonat stud z chudoby a říci si o pomoc.*

Pokud bychom znovu reflektovali *Teorii spravedlnosti dle Rawlse*, mediální prostor se tomuto tématu věnoval v těchto okruzích: nerovnosti ekonomických ukazatelů jako platové ohodnocení, cenová politika v porovnání různých krajů v rámci České republiky. Tedy část mediálních výstupů se zaměřuje na způsoby, jak společnost přispívá ke vzniku chudoby a jak se na ni snaží reagovat. Což by mohlo také odpovídat ideálu rovnosti příležitostí a spravedlivého rozdělení výsledků společného úsilí. Na druhé straně však mohou být některé mediální výstupy založeny na předpokladu, že chudoba je způsobena jen nezodpovědností samotných chudých lidí. Toto je pak v rozporu s Rawlsovým požadavkem na maximální možnou svobodu a šanci pro každého jednotlivce.

Chudoba je v České republice stále aktuálním tématem, kterému se samozřejmě věnují i média. V posledních letech pak v souvislosti s aktuálními událostmi. Výstupy médií se často mohou lišit v interpretaci příčin a následků chudoby, což následně může vést ke sporům či diskusím, jak by měla společnost řešit tento problém.

2.1.2. Rešerše článku Libuše Frantové

Název: Chudoba v ČR ohrožuje i ty, kteří poctivě pracují. (FRANTOVÁ, L. 2022)

Článek na internetovém serveru Fintage.cz, který autorka Libuše Frantová publikovala dne 17. 2. 2022, poukazuje na téma chudoby v České republice.

Tento článek pojednává o chudobě v České republice, která se podle slov ředitele organizace Charity České republiky Lukáše Curyla týká mnohem více lidí, než se uvádí v oficiálních statistikách. Curyl poukazuje na to, že oficiální statistiky nezahrnují předlužené lidi, kteří platí své dluhy ze svých mezd, a lidi pracující v šedé ekonomice. Až desetina obyvatel České republiky se potýká s rizikem ztráty zaměstnání, ztráty bydlení a chudoby. V článku se také zdůrazňuje, že předlužení domácností a exekuce jsou největšími problémy ohrožujícími obyvatele země. Článek uvádí, že v roce 2021 vzrostl počet exekucí o 200 tisíc na celkových 4,5 milionu a počet exekucí na osobu stoupl z 5,77 na 6,43. Navíc se s exekucemi potýkají i tisíce penzistů. Celkově tedy článek upozorňuje na závažnou situaci skryté chudoby v České republice, která je podle Charity mnohem vážnější, než se z oficiálních statistik zdá. Další část textu pak uvádí, že pandemie COVID-19 postihla více ženy než muže, také se dle zprávy Caritas zjistilo, že až polovina rodičů samoživitelů se kvůli pandemii musela zadlužit, z důvodu výpadku příjmů. I zde se projevila nerovnost v oblasti odměňování. S tím se také pojí nezaměstnanost žen, a Česká republika se tak v rámci zemí Evropské unie řadí mezi nejhůře hodnocené v oblasti rovného postavení žen a mužů na trhu práce. Ke zlepšení nepřispívá ani nedostatečná nabídka cenově dostupné péče o děti, nedostatečná nabídka zkrácených úvazků nebo flexibilnější pracovní doby.

Chudoba podle ní nejvíce ohrožuje lidi s nižším vzděláním, domácnosti s dětmi a pracovníky v oblasti obchodu a služeb. Dále odkazuje na skokové zvýšení zájmu o potravinovou a materiální pomoc, kterou Charita poskytuje ve spolupráci se sítí potravinových bank.

Sociálně vyloučení lidé nemají možnost najít kvalitní pomoc, zůstávají dlouhodobě nezaměstnaní nebo spadnou do šedé ekonomiky. Ale chudoba ohrožuje i ty, kteří poctivě pracují. Avšak pracují za mzdu či plat, který jim nepokryje náklady na život.

Text se zaměřuje na problematiku dluhů a předlužení v České republice a navrhuje opatření, která by mohla pomoci situaci zlepšit. Podle Charitní zprávy jsou mnohé problémy spojené s dluhy způsobeny nepružnými systémy vymáhání dluhů a sociálních dávek, což nutí mnohé lidi pracovat v šedé ekonomice. Charita navrhuje novelizovat exekuční řád a insolvenční zákon tak, aby se sjednotily výše nezabavitelných částek a aby se dlužníkům umožnilo řešit všechny své exekuce na jednom místě.

Dalším důležitým tématem textu je důstojný život a důstojná mzda. Podle Charity by měla důstojná mzda zaměstnancům pokrýt všechny životní potřeby, včetně bydlení, stravy, volnočasových aktivit a dovolené, a umožnit jim odložit si nějakou částku na horší časy. Charita vidí výši důstojné mzdy ve výši

32 000 korun v mimopražských regionech a 37 000 korun v Praze. Za důstojnou minimální mzdu považuje 20 000 korun hrubého měsíčně, což je o 3 800 korun více než letošní minimální mzda.

Charita také zdůrazňuje důležitost advokační činnosti a zrcadlení problémů přímo z terénu, aby se mohla hledat efektivní řešení.

S ohledem na Rawlsovou teorii rovnosti by se podle této zásady mělo brát v úvahu rozdílné východisko, schopnosti a potřeby jednotlivých osob. Rawlsova teorie říká, že každý by měl mít přístup k základním statkům, jako je obživa, bydlení a zdravotní péče, bez ohledu na jeho původ, postavení nebo zdroje. Tyto zásady by měly chránit nejzranitelnější členy společnosti, kteří by jinak mohli být vyloučeni z přístupu k základním potřebám.

Vzhledem k tomu, že článek zmiňuje, že v České republice lidé s nízkými příjmy tvoří zhruba 10 % populace a že jedním z hlavních faktorů vedoucích k chudobě jsou nízké mzdy, lze argumentovat, že tato situace není v souladu s Rawlsovou teorií rovnosti. Pokud by měly být zohledněny rozdílné schopnosti a potřeby jednotlivých osob, pak by měla být přijímána opatření, která by zajistila, že by lidé s nízkými příjmy měli přístup k základním statkům a výhodám, a to bez ohledu na jejich původ, postavení nebo zdroje. Dále by měla být přijímána opatření k zajištění důstojného života.

Níže jsou uvedeny ilustrativní argumenty pro a proti strukturálnímu problému.

Argumenty pro chudobu jako strukturální problém	Argumenty proti chudobě jako strukturálnímu problému
Nízké platy a nejistá práce v ČR jsou základní příčinou chudoby	Lidé by měli být odpovědní za svůj osud a hledat si lepší práci nebo vzdělání
Chudoba neovlivňuje jenom lidi, kteří nepracují, ale i ty, kteří pracují na plný úvazek	Politika sociálního zabezpečení přispívá k tomu, že lidé se spoléhají na státní podporu namísto hledání práce
Chudoba má negativní dopady na zdraví a vzdělání dětí	Nezaměstnanost se snížila a ekonomika roste, což znamená, že by se měly zlepšovat životní podmínky
Ženy jsou častěji vystaveny chudobě kvůli nižším platům a rodičovskému volnu	Chudoba je především problémem jednotlivců, ne strukturálním problémem společnosti
Chudoba má negativní vliv na sociální soudržnost a zvyšuje riziko kriminality	Zvyšování minimální mzdy a sociálních dávek by mohlo vést ke zvyšování inflace a snížení konkurenceschopnosti ekonomiky

2.1.3. Potter's box

Po provedené rešerši zdrojů z Anopresu a anlyze vybraného textu od Ludmily Frantové uzavírame kapitolu věnovanou rešerši zdrojů komplexním propojením problematiky chudoby, které se věnujeme v úvodních kapitolách teoreticky, s analýzou obsahu médií. K tomuto propojení jsme užili Potterova boxu, jehož závěry nám také poslouží jako východisko ke zpracování vlastního mediálního obsahu

Potterův box je nástroj pro etické rozhodování, který byl vytvořen americkým filozofem Ralphem B. Potterem (1977). Jedná se o čtyřstupňový model, který umožňuje analyzovat a nalézat odpovědi na etické otázky a dilemata.

Potterův box se skládá ze čtyř bodů: Fakta, hodnoty, principy a loajality.

Fakta: V České republice existuje vysoká míra chudoby, která se týká nejen lidí bez zaměstnání, ale i lidí, kteří pracují. Ženy jsou pak častěji vystaveny chudobě kvůli nižším platům a rodičovství. Chudoba můžeme mít negativní dopady na zdraví, vzdělání dětí a může také zvýšit riziko kriminality.

Hodnoty: Základní hodnoty, které jsou v této situaci v sázce, jsou sociální soudržnost, spravedlnost a lidská důstojnost. Na jedné straně je důležité podporovat lidi, kteří pracují poctivě, a přesto žijí v chudobě, aby se udržela sociální soudržnost a aby se zajistila spravedlnost a rovnost příležitostí. Na druhé straně je důležité podporovat osobní zodpovědnost a aktivní hledání řešení ze strany jednotlivců.

Principy: Etické principy a normy, které jsou v této situaci relevantní, jsou například princip spravedlnosti, princip solidarity, princip lidské důstojnosti a princip rovnosti příležitostí. Spravedlnost vyžaduje, aby lidé měli přístup ke základním životním potřebám, jako jsou bydlení, potraviny a zdravotní péče, a aby byli odměňováni dle svého přínosu pro společnost. Solidarita vyžaduje, aby silnější členové společnosti pomáhali slabším, kteří mají méně příležitostí a zdrojů. Princip lidské důstojnosti vyžaduje, aby byly dodržovány základní práva a hodnoty všech lidí bez ohledu na jejich sociální postavení. Princip rovnosti příležitostí vyžaduje, aby byly poskytnuty stejné šance a podmínky pro všechny členy společnosti.

Loajality: Lidé by měli být loajální ke společnosti a snažit se o společné dobro, ale také k sobě samým a svým rodinám. Proto by měli být aktivní a hledat řešení své situace, například zlepšením svých kvalifikací, hledáním lepšího placeného zaměstnání nebo využitím dostupných sociálních dávek a podpůrných programů. Taktéž by měli být loajální ke svým kolegům a zaměstnavatelům a spolupracovat na vytváření pracovních podmínek a mezd, které budou odpovídat přínosu, který lidé společnosti přinášají. V neposlední řadě by měli být loajální k principům etického jednání a nevyužívat například nelegálních prostředků k získání finančního prospěchu.

3. Foto mediální výstup

Hlavním mediálním výstupem bakalářského projektu je soubor fotografií. Ty zachycují každodenní život ženy žijící na venkově. Fotografie mají za cíl podnítit představivost a umožnit vytvořit si vlastní příběh při pohledu na každou z nich. Prostřednictvím tématu chudoby se snažím upozornit na fakt, že chudoba se skrývá v různých podobách a že nemusí být vidět vždy na první pohled. Záměrně jsem nevolila fotografie lidí bez domova, nebo osob postávajících u nádraží, ale zaměřila jsem se na běžné lidi, kteří se potýkají s chudobou, ačkoliv to mnohdy nevíme a na první pohled by nás ani nenapadlo, že právě tito lidé bojují s chudobou.

Téma chudoby je velmi citlivé, a to se také ukázalo při hledání respondentů. Oslovila jsem více než 20 institucí, spolků, neziskových organizací, azylových domů a ubytoven. Požádala jsem také o spolupráci různé skupiny na sociálních sítích, ale i tak bylo velmi obtížné najít vhodné respondenty. Nakonec se mi podařilo zrealizovat několik focení s ženou, která sama žije na vesnici a má velmi nízký příjem v podobě starobního důchodu.

Soubor 15 fotografií zachycuje různé okamžiky v každodenním životě této ženy

Od nákupu, kdy musí zvažovat doslova každou položku a sledovat slevové akce v nákupních střediscích. Při práci na zahradě, která ji za strávený čas a námahu odmění výpěstky, a tím umožní ušetřit peníze. Nebo při péči o zvířata. Maso si respondentka kupuje výjimečně. Po většinu roku jí králíčí maso, protože králíky chová. Aby mohla dopřát patřičnou péči svým kočkám a králíkům, musí ušetřit na sobě. A to především na ošacení či nákladech za vodu nebo elektřinu. Proto každý den zapisuje stav elektřiny na elektroměru nebo používá dešťovou vodu ke splachování WC. Součástí je také zachycení společenské interakce, kdy můžeme vidět komunikaci se sousedy.

Vedlejším mediálním výstup je pak plakát, který je vytvořen pro výstavu v rámci tohoto souboru.

3.1. Soubor fotografií

✔ 1

✔ 2

✔ 3

✔ 4

✔ 5

✔ 6

✔ 7

✔ 8

✔ 9

✔ 10

✔ 11

✔ 12

✔ 13

✔ 14

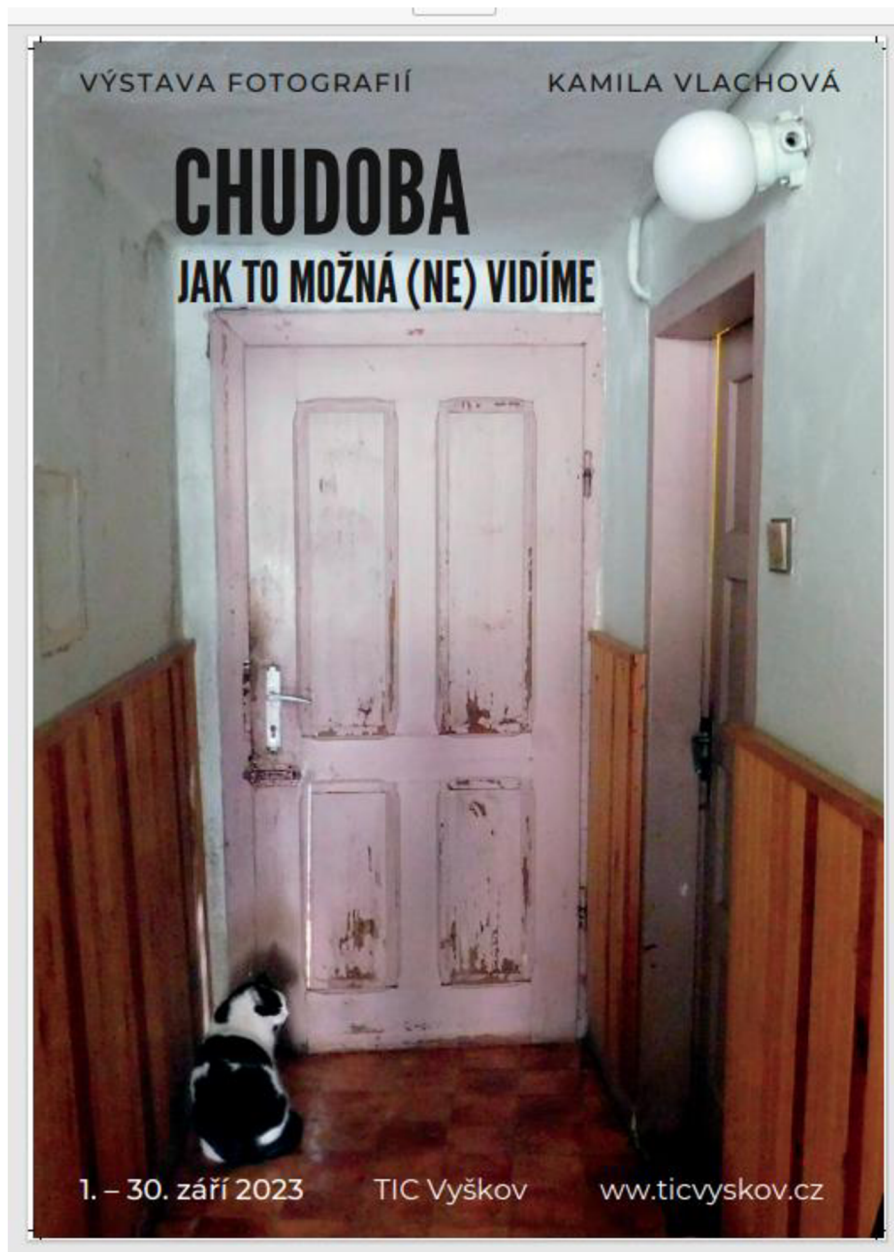

✔ 15

Odkaz na elektronické umístění fotografií:

<https://owncloud.cesnet.cz/index.php/apps/files/?dir=/soubor%20fotek&fileid=497943410>

3.2. Návrh plakátu

Odkaz na elektronické umístění plakátu:

<https://owncloud.cesnet.cz/index.php/apps/files/?dir=/N%C3%A1vrh%20plak%C3%A1tu&fileid=498936923>

4. Závěr

Bohužel nežijeme ve světě, kde je možné idealisticky nastavit společnost tak, aby byla zaručena rovnost všem a ve všech příležitostech. Zhodnocení tématu chudoby z etického pohledu je složité, protože existuje mnoho různých etických teorií a přístupů. Nicméně všechny etické teorie se snaží najít odpověď na otázku, jakým způsobem by měli jedinci a společnosti jednat vůči druhým lidem, aby to bylo správné a spravedlivé. Tedy musíme dospět k závěru, že chudoba je sociálně nespravedlivá.

Vzhledem k tomu, že chudoba má mnoho příčin a může mít různé důsledky, nelze snadno stanovit jednoduchá etická pravidla pro řešení tohoto problému. Přesto některé z obecných výzev či úvah lze použít k hodnocení tématu chudoby z etického hlediska. Jsou jimi zejména:

Dodržování základních lidských práv a zaručení důstojného života pro všechny lidi. Zajištění rovnosti příležitostí a přístupu ke zdrojům, bez ohledu na jejich původ, rasu, gender nebo jiné faktory.

Zmírňování sociální nerovnosti a chudoby prostřednictvím sociálních politik a programů, které jsou spravedlivé, účinné a udržitelné.

Podpora solidarity a spolupráce mezi jednotlivci, organizacemi a státy k řešení problému chudoby.

Všechna tato doporučení by mohla být použita k hodnocení různých aspektů tématu chudoby. Celkově lze říci, že řešení tématu chudoby vyžaduje etický přístup, který se snaží chránit a podporovat důstojnost a práva všech lidí, zejména těch nejzranitelnějších a nejchudších. I na základě fotografií bych ráda ukázala, že přestože je chudoba stále některými lidmi vnímána jako stav zaviněný daným jedincem, začíná se snad tento předsudek ze společnosti vytrácet. Do jaké míry tomu napomohl ekonomický vývoj předchozích let (zahrnující COVID-19 pandemii, válečný stav na Ukrajině), který má, a s největší pravděpodobností ještě bude mít i v následujících letech, je dle mého zásadní. Je nutné, aby byla veřejnost odborně informována o aktuální situaci, o tom, že existují rizikové skupiny, které bez vlastního přičinění bojují s otázkou chudoby.

A přestože se daří snižovat počet lidí žijících v extrémní chudobě, stále je nutné činit kroky k lepším výsledkům.

„Mít dostatek jídla, pitné vody, oblečení, moci si dovolit poslat děti do školy nebo zajít k lékaři, to vše jsou základní podmínky nutné pro důstojný život. Přesto každý devátý člověk na zemi žije v extrémní chudobě a nemůže si je dovolit. Chudoba je jedním z největších globálních problémů dnešního světa. Vymýtit ji ve všech částech světa je tedy velmi ambiciózní plán, přímo navázaný na další cíle, jako je konec hladu, přístup ke vzdělání nebo dosažitelnost zdravotnické péče.“ (Adra, 2023)

Bohužel se ukazuje, že především díky již mnohokrát zmíněným okolnostem jako COVID pandemie, válka na Ukrajině, strmý nárůst provozních nákladů a v neposlední řadě také potravin, způsobují

problém větší skupině lidí, a to i ve vyspělých oblastech, kteří se dostávají na práh chudoby nebo jsou již chudobou zasaženi.

Často pak selhává nepřítomnost ochranného mechanismu, tak jak se o tom zmiňuje sociolog Daniel Prokop ve svojí knize „Slepé skvrny“ (2019). Zde upozorňuje na až nesmyslné nastavení podmínek v oblasti například daňových slev, konkrétně slev na manželku, odečet úroků z hypotéky a jiné. Poukazuje na to, že vynaložený objem finančních prostředků může být věnován například na podporu školních zařízení, které by umožnily dřívější návrat žen do zaměstnání, či pomoc v bytové politice. (Prokop, 2019, s. 59-63)

V různých konceptech jak bojovat s chudobou se nejčastěji objevují níže uvedené body, které je nutné řešit. Například otázka bydlení, především dostupnosti, oblast různých dluhů a s tím spojených exekucí, edukace nejen jednotlivců, ale také společnosti, osvěta – především v podobě pravdivých informací, vězeňství, rozšíření sítě občanských poraden, job klubů, podpora tolerance a solidarity, snaha o likvidaci vyloučených lokalit či projekty multikulturní výchovy ve školách. (EAPN ČR, 2023)

Závěrem lze konstatovat, že chudoba je stále velkým problémem v naší společnosti a ovlivňuje pochopitelně zejména různé rizikové skupiny, včetně lidí žijících v sociálně vyloučených lokalitách, rodin s jedním rodičem, nezaměstnaných a nízkopříjmových pracovníků. Vzhledem k tomu, že střední třída je náchylná k propadu do chudoby, je nutné věnovat pozornost i tomuto segmentu společnosti.

Důležitým krokem k řešení tohoto problému je zlepšení ekonomické situace těchto skupin prostřednictvím přístupu ke kvalitnímu vzdělání a pracovním příležitostem, podpoře vytváření nových pracovních míst, zlepšení sociálních podmínek a poskytování adekvátních sociálních dávek. Tento proces však vyžaduje komplexní a dlouhodobou strategii, která by měla být založena na spolupráci různých institucí a organizací včetně státního aparátu, neziskových organizací, ale také soukromých subjektů.

Ukázalo se, že opatření zaměřená na boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení jsou důležitá pro zlepšení kvality života nejen jednotlivců, ale také celé společnosti. Proto je nutné neustále monitorovat vývoj situace a vytvářet vhodné projekty či nástroje, které by měly vést k postupnému snižování chudoby a zlepšení sociální soudržnosti.

Ano, je důležité také zmínit mediální obraz chudoby a rizika, která z něj mohou vyplývat. Média mohou vytvářet stereotypy a předsudky vůči lidem v chudobě, což může vést k jejich stigmatizaci a diskriminaci. Zároveň mohou způsobit, že veřejnost bude mít zkreslený pohled na chudobu a bude vnímat lidi v chudobě jako nepřizpůsobivé nebo nevzdělané.

Dalším rizikem může být způsob, jakým média informují o chudobě a rizikových skupinách. Pokud jsou prezentovány jako kriminální nebo nebezpečné, může to vést k zvyšování strachu a nedůvěry vůči těmto skupinám, což může dále komplikovat jejich začlenění do společnosti.

Proto je důležité, aby média prezentovala informace o chudobě a rizikových skupinách vyváženě a bez předsudků. V neposlední řadě je také důležité, aby média ukazovala i pozitivní příklady a úspěchy lidí, kteří se s chudobou potýkají nebo potýkali, aby byli vnímáni jako součást společnosti, kteří přispívají k rozvoji a prosperitě.

5. Anotace

Příjmení a jméno autora:	Kamila Vlachová
Název fakulty a katedry:	Cyriľometodějská a teologická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, Katedra komunikačních studií
Název bakalářského projektu:	Chudoba
Jméno vedoucího bakalářského projektu:	PhDr. Jiří Pospíšil, Ph.D.
Počet stran:	47
Počet příloh:	0
Počet titulů použité literatury:	46
Rok obhajoby:	2023
Klíčová slova:	Chudoba, rovná příležitost, ekonomika, spravedlnost, Rawlsova teorie spravedlnosti, etika, solidarita

6. Abstract

Author's surname and first name:	Kamila Vlachová
Name of the faculty and department:	the Cyril and Methodius Theological Faculty of Palacký University in Olomouc, Department of Communication Studies
Title of bachelor project:	Poverty
Name of the supervisor of the bachelor projekt:	PhDr. Jiří Pospíšil, Ph.D.
Number of pages:	47
Number of appendieces:	0
Number of titles of literature used:	46
Year of defence:	2023
Keywords:	Poverty, equal opportunity, economy, justice, Rawls' theory, ethics, solidarity.

7. Bibliografie

7.1. Seznam použité literatury

- (1) ADRA. *Cíl 1: Konec chudoby*. [online] Adra, 2023 [cit. 10.03.2023]. Dostupné z: <https://adra.cz/jak-pomahame/vzdelavani/vzdelavani-v-cesku/vzdelavani-v-cesku/cile-udrzitelneho-rozvoje/cil-1-konec-chudoby/>
- (2) AION CS. *2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod. Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. AION CS 2010 [cit. 10.03.2023]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>
- (3) BOURDIEU. Pierre, *Distinction. A Social Critique of the Judgement of Taste*, Cambridge: 1984. Harvard University. ISBN 9780674212770, s.640.
- (4) BRUAWOV, M. *The Extended Case Method* [online].2000 [cit. 10.03.2023]. Dostupné z: <http://burawoy.berkeley.edu/Methodology/ECM.ST.pdf>
- (5) ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Příjmy a životní podmínky domácností - 2022*. [online]. Český statistický úřad, 2023 [cit. 09.03.2023]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prijmy-a-zivotni-podminky-domacnosti-7isum3msez>
- (6) DIVINOVÁ, J. *Méně než dva dolary na den. Počet nejchudších po dvaceti letech stoupne*, [online] idnes, 2023 [cit. 3.2.2023]. Dostupný z: https://www.idnes.cz/ekonomika/zahranicni/extremni-chudoba-svetova-banka-pandemie-koronavirus-zmena-klimatu.A201008_143151_eko-zahranicni_div
- (7) EAPN [European Anti Poverty Network]. *Co nejčastěji vede k chudobě? Evropská síť proti chudobě a sociálnímu vyloučení Česká republika*. [online]. EAPN ČR, 2014-2023 [cit. 18.02.2023]. Dostupné z: <https://www.eapncr.org/co-nejcasteji-vede-k-chudobe>
- (8) EAPN [European Anti Poverty Network]. *Některé návrhy na opatření proti chudobě a sociálnímu vyloučení, 2014 -2023* [online]. EAPN ČR, [cit. 27.03.2023]. Dostupné z: <https://www.eapncr.org/nektere-navrhy-na-opatreni-proti-chudobe>

- (9) CHARITA. Česká republika. *POVERTY WATCH REPORT 2021 – CZECH REPUBLIC* [online]. Charita, 2023 [cit. 10.03.2023]. Dostupné z: <https://www.charita.cz/res/archive/027/003452.pdf?seek=1634287641>
- (10) FRANTOVÁ, L., *Chudoba v ČR ohrožuje i ty, kteří poctivě pracují. Hlavně ženy*, [online]. FinTag.cz, 2020 [cit. 27.03.2023]. Dostupné z: <https://www.fintag.cz/2022/02/17/chudoba-v-cr-ohrozuje-i-ty-kteri-poctive-pracuji-hlavne-zeny/>
- (11) iRozhlas, *Jaké hrozby vnímají Češi nejsilněji*, [online]. Život k nezaplacení, i Rozhlas 1997-2023 [cit. 28.03.2023]. Dostupné z: <https://data.irozhlas.cz/zivot/hrozby/>
- (12) KANT, Immanuel. *Kritika praktického rozumu*. Praha: Svoboda, 1996. Filozofické dědictví. ISBN 80-205-0507-5, s. 306.
- (13) KELLER, J. *Tři sociální světy: Sociální struktura postindustriální společnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2010. ISBN 978-807419-031-5, s.212.
- (14) KOLÁŘOVÁ, J. 2010. *Dvě třetiny světové práce, jedna setina světového majetku*. In: Feminismus.cz [online]. 2010 [cit. 2023-02-02]. Dostupné z: <http://www.feminismus.cz/cz/clanky/dve-tretiny-svetove-prace-jedna-setina-svetovehomajetku>
- (15) KOTÝNKOVÁ, Magdalena. *Sociální ochrana chudých v České republice*. Praha: Oeconomica, 2007. ISBN 978-80-245-1302-7, s. 132.
- (16) KREBS, V, a kol. *Sociální politika*,4. přepracované vydání. Praha: ASPI, a. s., 2007, s. 504. ISBN 978-80-7357-276-1, s. 504.
- (17) KREBS, Vojtěch a Jaroslava DURDISOVÁ. *Sociální politika*. Praha: Codex Bohemia, 2015. ISBN 978-80-7357-585-4, s. 544.
- (18) KUCHAROVÁ, V. a kolektiv, *Zpráva o rodině*, VÚPSV, v. v. i. Praha, [online] Ministerstvo práce a sociálních věcí .2017.[cit. 4.4.2023]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/578124/Zprava_o_rodine.pdf/7e790f82-3a57-f621-09b5-80e52aa59c31

- (19) LIŠKA, A. *Fenomén nové chudoby v kontextu tří základních typů sociální politiky a sociálně politické situace v České republice*. Diplomová práce. Ostrava, Zdravotně sociální fakulta Ostravské univerzity, 2006.
- (20) MAREŠ, P. *Chudoba v České republice v datech* Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí – Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2004. s. 57
- (21) MAREŠ, P.: *Sociologie nerovnosti a chudoby. I. vydání*. Sociologické nakladatelství, 1999. 248 s. ISBN 80-85850-61-3, s.248.
- (22) Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Minimální mzda*. [online] MPSV ČR. 2023 [cit. 18.02.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/minimalni-mzda>
- (23) Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Kolik žije v ČR bezdomovců?* [online]. MPSV ČR, 2023 [cit. 18.02.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/kolik-zije-v-cr-bezdomovcu-vyzkumny-ustav-prace-a-socialnich-veci-predstavil-zavery-rozsahleho-pruzkumu>
- (24) Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Pomoc v hmotné nouzi*. [online]. MPSV, 2023 [cit. 18.02.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/pomoc-v-hmotne-nouzi>
- (25) Ministerstvo práce a sociálních věcí, *Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v České Republice do roku 2020*. Praha, 2013. ISBN 978-80-7421-062-4, s. 70.
- (26) NEWTON Media. *Anopress*, [online]. Anopress, 2020 [cit. 23.02.2023]. Dostupné z: <https://www.anopress.cz/>
- (27) OECD. Czech Republic Economic Snapshot. *Organisation for Economic Co-operation and Developmen* [online]. OECD, 2022 [cit. 23.02.2023]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/economy/czech-republic-economic-snapshot/>
- (28) OECD. Czech Republic, *projection note. Economic Outlook November*. [online] OECD, 2022 [cit. 23.02.2023]. Dostupné z: <https://issuu.com/oecd.publishing/docs/czech-republic-oecd-economic-outlook-projection-no>
- (29) OPEN AI. *Chat GTP*. [online] OPEN AI, 2023 [cit. 3.2.2023]. Dostupné z: <https://chat.openai.com/chat>

- (30) OPHI, *Alkire Foster metod*, Oxford Poverty & Human Development Initiative, 2023, [online]. OPHI, 2023 [cit. 27.03.2023]. Dostupné z: <https://ophi.org.uk/research/multidimensional-poverty/alkire-foster-method/>
- (31) OSN Česká republika. *Konec chudoby – OSN Česká Republika*. [online]. OSN Česká republika, 2023 [cit. 18.02.2023]. Dostupné z: <https://osn.cz/osn/hlavni-temata/cile-udrzitelneho-rozvoje-sdgs/1-vymytit-chudobu-ve-vsech-jejich-formach-vsude-na-svete/>
- (32) PUEYO, A., MAESTRE, M. Elsevier B.V., *Linking energy access, gender and poverty: A review of the literature on productive uses of energy*, Energy Research & Social Science Volume 53, July 2019. [online] Pages 170-181, [cit. 10.02.2023]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2214629618306145>
- (33) PROKOP, Daniel. *Slepé skvrny*. Host: 2020. ISBN 978-80-275-0230-1, s.256.
- (34) RAWLS, John. *Teorie spravedlnosti*, Praha: Victoria Publishing, 1995. ISBN 80-85605-89-9, s. 361.
- (35) SANDEL, M. J. *What Money Can't Buy: The Moral Limits of Markets*. 2013: Farrar, Straus and Giroux. ISBN: 978-0374533656, s. 256
- (36) SOVOVÁ, E. *Mají peníze, ale na své děti neplatí a vymýšlejí kličky, říká právnička* [online] idnes, 2023 [cit. 3.2.2023]. Dostupný z: https://www.idnes.cz/finance/financni-radce/pravnicka-alzbeta-kokesova-o-alimentech-na-deti.A170628_083211_viteze_sov
- (37) ŠINDLEROVÁ, D. *Češi začali šetřit, řada z nich i přes úspory hledá další práci*, [online]. ČT24, 2021 [cit. 18.02.2023]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/3543329-cesi-zacali-setrit-rada-z-nich-i-pres-uspory-hleda-dalsi-praci>
- (38) ŠVARCOVÁ, Eva a VĚRA PÍCHOVÁ. *Sociální práce*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2003. ISBN 80-247-0450-9
- (39) ŠOLTÉS, Erik. *Chudoba a sociálne vylúčenie v EÚ a v SR: v kontexte stratégie Európa 2020*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2018. ISBN 978-80-7560-185-8, s. 312.

- (40) TITOVÁ, R. *Chudoba samoživitelů a samoživitelek, role partnerských konfliktů a neplacení výživného na děti, 2017*. [online], Charita Česká republika, 2014-2023, [cit. 4.04.2023] Dostupné z: <https://www.charita.cz/res/archive/007/000859.pdf?seek=8>
- (41) TOMEŠ, Igor. *Sociální politika: teorie a mezinárodní zkušenost: výběr z přednášek přednesených na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy*. Praha: Sociopress, 1996. Sešity pro sociální politiku. ISBN 80-902260-0-0, s. 213.
- (42) THEWORD BANK GROUP, *Food Security Update World Bank Response to Rising Food Insecurity*. [online]. THE WORLD BANK, 2022 [cit. 24.03.2023]. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/en/topic/agriculture/brief/food-security-update>
- (43) UNIVERSITY OF OXFORD, *Women in many poor households excluded from education— report* [online]. University of Oxford, 2023 [cit. 10.02.2023]. Dostupné z: <https://www.ox.ac.uk/news/2021-10-07-women-many-poor-households-excluded-education-report>
- (44) ÚŘAD VLÁDY ČR. *Deštník proti drahotě Vládní program pomoci*. [online]. Úřad vlády ČR, 2023 [cit. 10.03.2023]. Dostupné z: <https://www.destnikprotidrahotě.cz/>
- (45) WOOD & COMPANY FINANCIAL SERVICES, *Energetická chudoba v ČR, víme, koho ohrožuje nejvíc*. [online]. 2023 WOOD & Company Financial Services [cit. 08.02.2023]. Dostupné z: <https://wood.cz/insight/56061121-energeticka-chudoba-v-cr-vime-koho-ohrozuje-nejvic/>
- (46) WOMEN'S MEDIA CENTER, *The status of women in the US media 2021*. [online] Women's Media Center, 2021 [cit. 24.03.2023] Dostupné z: <https://womensmediacenter.com/reports/the-status-of-women-in-the-u-s-media-2021-1>

8. Seznam grafů

Graf číslo 1. přehled výskytu slova chudoba v Anopress s. 28

Graf číslo 2. nárůst podcastů s výskytem slova chudoba v Anopress s. 29

9. Přílohy

9.1. Prognóza tématu AI

Prognóza chudoby v budoucnosti z pohledu umělé inteligence. Níže je odpověď týkající se vývoje chudoby a možných scénářů budoucího vývoje:

„Světová banka předpovídá, že globální chudoba bude nadále klesat, ale bude se snižovat pomaleji než v minulých letech. Nicméně, pandemie Covid-19 způsobila rychlý nárůst chudoby v mnoha zemích, a může mít dlouhodobé dopady na ekonomickou nerovnost a chudobu. Zvláštní pozornost bude muset být věnována vyspělým zemím a jejich nejzranitelnějším skupinám, aby se zabránilo dalšímu zvyšování chudoby. V budoucnosti se také bude muset řešit otázka udržitelnosti a spravedlivé distribuce zdrojů, aby bylo možné zajistit základní potřeby pro všechny. Vzhledem k rostoucímu povědomí o důležitosti tématu chudoby a jejího vlivu na společnost lze předpokládat, že se bude věnovat stále větší pozornost jak v globálním, tak i v lokálním kontextu. S růstem počtu lidí, kteří žijí v chudobě, se zvýší tlak na vlády a organizace, aby se tímto problémem zabývaly a hledaly řešení.

V globálním kontextu se předpokládá, že budou vznikat nové programy a iniciativy, které budou mít za cíl snížení počtu lidí žijících v extrémní chudobě a zlepšení jejich kvality života. Vzhledem k tomu, že chudoba a nerovnosti mezi jednotlivými regiony světa jsou stále velkým problémem, může být zavedení nových inovativních řešení a technologií, včetně těch, které využívají umělou inteligenci, jednou z cest ke zlepšení situace.

V rámci České republiky se předpokládá, že se bude nadále věnovat pozornost řešení chudoby a jejího vlivu na společnost. S rostoucím povědomím o této problematice se očekává, že se budou prosazovat nové politiky, iniciativy a projekty, které budou mít za cíl snížit počet lidí žijících v chudobě a zlepšit jejich životní podmínky.

Vzhledem k rostoucímu významu umělé inteligence se může očekávat, že bude více využívána v různých oblastech, včetně sociálního sektoru. Pokud budou využity vhodné technologie a řešení, může umělá inteligence pomoci při zlepšování podmínek pro lidi žijící v chudobě, například v oblasti zdravotní péče, vzdělávání nebo sociálních dávek.

Vývoj této problematiky bude však stále záviset na politické vůli a závazku vlád a organizací, aby se aktivně zabývaly řešením chudoby a nerovnosti v různých oblastech. “

(web CHAT GTP)

9.2. Souhlas se zveřejněním díla – Čestné prohlášení

Čestné prohlášení

Já, Kamila Vlachová, jako autorka bakalářského projektu, tímto čestně prohlašuji, že osoby, jež se objevují v mediálním soboru – Série fotografií, souhlasily s pořízením a zveřejněním těchto fotografií v rámci mého studia na Univerzitě Palackého v Olomouci.

Ve Vyškově, dne 13.4.2023

Kamila Vlachová, v.r.